

Turkås

JURIDISK RÅDGIVNING
FOR KVINNER

**O ODPOWIEDZIALNOŚĆ
RODZICÓW WZGLĘDEM DZIECI
- Wstęp do norweskich
przepisów**

Przedmowa

Do powstania niniejszej broszury przyczyniło się wiele osób. Sfinansował ją Główny Urząd ds. Integracji i Wielokulturowości. Rozdział na temat przemocy jest w głównej mierze autorstwa Andrei Gustavsson i Camilli Hunn, konsultantek JURK – studenckiej kancelarii porad prawnych dla kobiet. Wiele materiałów do rozdziału na temat Służby Ochrony Praw Dziecka zaczerpnięto z tekstów przygotowanych przez adwokat Carolyn Midsem i kierowniczkę Wydziału Służby Ochrony Praw Dziecka dzielnicy Alna, Marit Hoff na Pierwsze Seminarium Ambasadorów Prawa, które odbyło się w grudniu 2012 r. One też udzieliły nam wielu cennych sugestii, co do kształtu niniejszej broszury. Ponadto ważne komentarze na temat Konwencji o prawach dziecka otrzymaliśmy od radczynie prawnej Sanne Hofman z organizacji Redd Barna [Dzieciom na ratunek], prócz tego od Toy Johnsen, Renaty Skarpås i Jolanty Gluksman, które mają wieloletnie doświadczenie w szerzeniu wiedzy na temat norweskiego społeczeństwa i prawa wśród tajlandzkich i polskich imigrantów. Z kolei Caroline Kjennerud - konsultantka Sekcji prawa rodzinnego JURK - w ogromnym stopniu przyczyniła się do zestawienia listy instytucji, w których można uzyskać pomoc, a nadto wraz z Marią Kville należącą do tej samej sekcji JURK oraz Sanne Hofman dokonały jakościowej kontroli zamieszczonych w broszurze treści od strony prawnej. Tekst przełożyła na język polski Renata Skarpås.

1.	<u>CEL NINIEJSZEJ BROSZURY</u>	5
2.	<u>KOGO DOTYCZA OMAWIANE TU PRZEPISY?</u>	5
3.	<u>DZIECI W NORWEGII</u>	6
4.	<u>DLACZEGO PRZEPISY SA TAKIE JAKIE SA?</u>	6
4.1.	<u>PRAWO NORWESKIE</u>	6
4.2.	<u>KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA</u>	7
4.1.	<u>PRZYKŁADY BADAŃ NAUKOWYCH</u>	7
5.	<u>KTO JEST RODZICEM?</u>	8
6.	<u>JAKA ODPOWIEDZIALNOŚĆ CIAŻY NA RODZICACH?</u>	9
6.1.	<u>OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY</u>	10
6.1.1.	<u>CO TO JEST OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY?</u>	10
6.1.2.	<u>KTO MA OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY?</u>	10
6.1.3.	<u>PRAWO DO EDUKACJI</u>	10
6.2.	<u>ODPOWIEDZIALNOŚĆ (WŁADZA) RODZICIELSKA</u>	11
6.2.1.	<u>CZYM JEST ODPOWIEDZIALNOŚĆ (WŁADZA) RODZICIELSKA?</u>	11
6.2.2.	<u>KTO SPRAWUJE ODPOWIEDZIALNOŚĆ (WŁADZĘ) RODZICIELSKA?</u>	12
7.	<u>KTO I W JAKICH KWESTIACH MOŻE DECYDOWAĆ ZA DZIECKO?</u>	14
7.1.	<u>PRAWO DZIECKA DO WSPÓŁDECYDOWANIA</u>	14
7.2.	<u>PRAWO DZIECKA DO SAMOSTANOWIENIA</u>	15
7.3.	<u>PRZEDE WSZYSTKIM DOBRO DZIECKA</u>	16
7.4.	<u>PRAWO DO OPIEKI</u>	18
8.	<u>ZAKAZ DYSKRYMINACJI</u>	18
8.1.	<u>CO TO JEST DYSKRYMINACJA?</u>	18
8.2.	<u>KOGO PRAWO CHRONI PRZED DYSKRYMINACJĄ?</u>	20
8.3.	<u>KIEDY ZRÓŻNICOWANE TRAKTOWANIE JEST ZGODNE Z PRAWEM?</u>	21
8.4.	<u>OBOWIĄZEK RODZICÓW BY NIE DYSKRYMINOWAĆ</u>	22
9.	<u>PRAWO DO OCHRONY PRZED ZANIEDBANIAМИ OPIEKUŃCZYMI</u>	23

10.	<u>PRAWO DO BEZPIECZEŃSTWA.....</u>	<u>24</u>
11.	<u>PRAWO DO OCHRONY PRZED PRZEMOCĄ I WYKORZYSTYWANIEM.....</u>	<u>24</u>
11.1.	<u>CO TO JEST PRZEMOC?</u>	<u>24</u>
11.2.	<u>OBOWIĄZEK RODZICÓW BY CHRONIĆ DZIECI PRZED PRZEMOCĄ</u>	<u>27</u>
11.3.	<u>PRZEMOC W WYCHOWANIU DZIECI A INNA PRZEMOC</u>	<u>28</u>
11.4.	<u>GDZIE SZUKAĆ POMOCY?</u>	<u>28</u>
12.	<u>SŁUŻBA OCHRONY PRAW DZIECKA.....</u>	<u>30</u>
12.1.	<u>PO CO NAM SYSTEM OCHRONY PRAW DZIECKA?</u>	<u>30</u>
12.2.	<u>O SYSTEMIE OCHRONY PRAW DZIECKA W NORWEGII</u>	<u>31</u>
12.3.	<u>NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA, NA KTÓRYCH OPIERA SIĘ USTAWA O SYSTEMIE OCHRONY PRAW DZIECKA.....</u>	<u>32</u>
12.4.	<u>JAKI OBOWIĄZEK SPOCZYWA NA OSOBACH MAJĄCYCH KONTAKT Z DZIEĆMI Z RACJI WYKONYWANEGO ZAWODU?.....</u>	<u>34</u>
12.5.	<u>JAKI OBOWIĄZEK SPOCZYWA NA TOBIE, GDY WIDZISZ, ŻE DZIECIOM INNYCH JEST ZŁE?</u>	<u>34</u>
12.6.	<u>WAŻNE POJĘCIA</u>	<u>35</u>
12.7.	<u>POSTĘPOWANIE WSTĘPNE</u>	<u>37</u>
12.8.	<u>CO ROBI SŁUŻBA OCHRONY PRAW DZIECKA?.....</u>	<u>38</u>
12.8.1.	<u>DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE W TRYBIE DOBROWOLNYM</u>	<u>38</u>
12.9.	<u>DECYZJA O DZIAŁANIACH W TRYBIE PRZYMUSOWYM.....</u>	<u>39</u>
12.9.1.	<u>CO TO JEST DECYZJA O DZIAŁANIACH W TRYBIE PRZYMUSOWYM?</u>	<u>39</u>
12.9.2.	<u>JAK PODEJMOWANE SĄ DECYZJE O DZIAŁANIACH W TRYBIE PRZYMUSOWYM?</u>	<u>40</u>
12.10.	<u>KONSEKWENCJE DECYZJI.....</u>	<u>43</u>
12.11.	<u>KOMPETENCJE DECYZYJNE POSZCZEGÓLNYCH ORGANÓW</u>	<u>43</u>
12.12.	<u>UPRAWNIENIA STRON</u>	<u>44</u>
13.	<u>WSKAZÓWKI I RADY</u>	<u>46</u>
14.	<u>GDZIE ZNAJDZIESZ POMOC?</u>	<u>46</u>
14.1.	<u>POMOC W SPRAWACH WYCHOWANIA, ZDROWIA I NAUKI DZIECKA</u>	<u>46</u>
14.2.	<u>POMOC W RAZIE KONFLIKTÓW W RODZINIE.....</u>	<u>48</u>

<u>14.3.</u>	<u>PORADNICTWO I POMOC ADRESOWANE BEZPOŚREDNIO DO DZIECI.....</u>	<u>48</u>
<u>14.4.</u>	<u>POMOC W PRZYPADKACH PRZEMOCY I PODOBNYCH SYTUACJACH</u>	<u>49</u>
<u>14.5.</u>	<u>POMOC W PRZECIWDZIAŁANIU DYSKRYMINACJI.....</u>	<u>51</u>
<u>14.6.</u>	<u>POMOC W SYTUACJI, GDY ORGANY I INSTYTUCJE PUBLICZNE NIE ROBIA TEGO, CO POWINNY</u>	<u>53</u>
<u>14.7.</u>	<u>INNE</u>	<u>57</u>

1. Cel niniejszej broszury

Co mówi prawo o zadaniach spoczywających na rodzicach, co jest ich obowiązkiem, a czego im robić nie wolno? Wychowywanie dzieci to trudne zadanie. Wychowywanie dzieci w innym kraju, niż ten, w którym dorastaliśmy sami, to zadanie jeszcze trudniejsze, gdyż otaczający nas ład społeczny niesie ze sobą inne wymagania niż te, do których przywykliśmy.

Niniejsza broszura została napisana, aby pomóc rodzicom pochodzenia imigracyjnego w zrozumieniu norweskich uregulowań dotyczących wychowywania dzieci i ciąży na rodzicach odpowiedzialności. Pojedyncze przepisy, nie zawsze dają jednoznaczne odpowiedzi. Często, aby znaleźć właściwe rozwiązania, trzeba wziąć pod uwagę kilka z nich i rozważyć przesłanki ich powstania. Dlatego też zamieściliśmy sporo pytań, które naszym zdaniem warto wspólnie przedyskutować, aby zrozumieć obowiązujące uregulowania. Zamieściliśmy również informacje o tym, dokąd można się zwracać o pomoc w trudnych sytuacjach.

Mamy nadzieję, że niniejsza broszura będzie przydatnym narzędziem przybliżającym omawianą tematykę.

2. Kogo dotyczą omawiane tu przepisy?

Przepisy te dotyczą wszystkich rodziców i generalnie wszystkich osób zajmujących się wychowaniem dzieci w Norwegii. Znajdziesz tu również informacje o uregulowaniach obowiązujących Służbę Ochrony Praw Dziecka i inne organy administracji publicznej.

Wszystkie te przepisy można znaleźć na stronie internetowej www.lovdato.no.

3. Dzieci w Norwegii

Dzieci mają dziś wysoki status w Norwegii. Pod pojęciem dzieci rozumiemy wszystkie osoby, które nie ukończyły osiemnastego roku życia. Mają one prawo do samodzielnego podejmowania decyzji w wielu sprawach, a we wszystkich sprawach, które ich dotyczą rodzice mają obowiązek zasięgnięcia ich opinii – o ile tylko dzieci są na tyle dojrzałe, aby mogły mieć własne poglądy. Gdy rodzice decydują o dziecku, muszą zawsze mieć na względzie jego najlepiej pojęte dobro. To podejście różni się od tego, które kiedyś panowało w Norwegii, a nadal panuje w wielu innych krajach. W niniejszej broszurze przyjrzymy się uregulowaniom, jakie obowiązują w relacjach ze wszystkimi dziećmi i wszystkimi rodzicami zamieszkałymi w Norwegii. Wszyscy rodzice mieszkający w Norwegii muszą się do nich stosować.

4. Dlaczego przepisy są takie jakie są?

4.1. Prawo norweskie

Norweskie władze starają się zapewnić dzieciom respektowanie ich podstawowych praw, na przykład prawa do ochrony przed przemocą. Wyrazem tych starań jest opracowywanie ustaw i podejmowanie działań, których przykładem może być przyznawanie środków na działalność organów czuwających nad sytuacją dzieci. Norweskie władze czynią to od ponad stu lat.

Norweskie prawo obejmuje wiele ustaw, które przyznają dzieciom prawa i ochronę tych praw. Ustawa o dzieciach i rodzicach definiuje, kim są rodzice i określa zakres ich odpowiedzialności. Ustawa o opiece prawnej i kurateli określa zakres, w jakim rodzice mogą decydować o środkach finansowych należących do dziecka. Ustawa o systemie ochrony praw dziecka określa kompetencje Służby Ochrony Praw Dziecka w przypadkach, gdy dziecko znajduje się w ciężkiej

sytuacji. Przepisy norweskich ustaw dotyczących dzieci obowiązują wszystkich w Norwegii, bez względu na to, czy dziecko znajduje się w Norwegii legalnie, czy nie.

Wszystkie norweskie ustawy zamieszczone są w Internecie, na stronie www.lovdato.no.

4.2. Konwencja o prawach dziecka

Konwencja o prawach dziecka jest aktem prawnym obowiązującym na całym świecie. Powstała ona w wyniku uzgodnienia przez wiele państw członkowskich ONZ takich zasad, jakie są konieczne dla zapewnienia dzieciom możliwie najlepszych warunków dorastania. Wszystkie państwa, poza Somalią – z powodu toczącej się w tym kraju wojny – i USA, zobowiązały się do przestrzegania jej postanowień.

Konwencja o prawach dziecka została przyjęta w roku 1989. Określa ona minimum praw przysługujących dzieciom, a jej celem jest zapewnienie dzieciom możliwie jak najlepszej ochrony prawnej. Jeśli w Norwegii obowiązuje ustawa, której przepisy zapewniają dzieciom lepszą ochronę niż tego wymaga Konwencja o prawach dziecka, wówczas w myśl artykułu 41 konwencji, to przepisy tej ustawy będą obowiązujące, mając pierwszeństwo wobec postanowień konwencji. Jeśli z kolei Konwencja o prawach dziecka zapewnia dzieciom lepszą ochronę prawną, wówczas to jej postanowienia będą obowiązujące.

4.1. Przykłady badań naukowych

Przeprowadzono wiele prac badawczych na temat tego, co jest korzystne dla dzieci, a co jest dla nich szkodliwe. Postanowienia Konwencji o prawach dziecka i przepisy norweskiego prawa opierają się na wielu z tych badań. Przykładowo wiadomo, że dzieciom trudniej jest przyswajać sobie nową wiedzę, jeśli doświadczają przemocy między rodzicami czy innymi opiekunami lub gdy same zostają dotknięte przemocą.

To właśnie te badania naukowe przyczyniają się do budowy tła dla interpretacji postanowień Konwencji o prawach dziecka i przepisów norweskiego prawa. Więcej informacji na temat wyników wspomnianych badań można znaleźć w Internecie.

W języku norweskim:

http://www.nkvts.no/tema/Sider/Barnsomopplevoldihjemmet_Kunnskapsstatus.aspx

W języku polskim:

<http://fdn.pl/baza-wiedzy>

5. Kto jest rodzicem?

Temat do dyskusji:

Ela właśnie urodziła synka - Stasia. Karol zastanawia się, czy jest jego ojcem. Co Twoim zdaniem mówi prawo o tym, kto jest ojcem dziecka?

§ 2 ustawy o dzieciach i rodzicach.

Ustawa o adopcji.

Ustawa o dzieciach i rodzicach precyzuje, kogo rozumie się pod pojęciem rodziców i określa zakres odpowiedzialności, jaka na nich ciąży.

Matką jest kobieta, która urodziła dziecko.

§ 3, 4, 5 i 9 ustawy o dzieciach i rodzicach.

Ojcem jest mężczyzna pozostający w związku małżeńskim z matką dziecka w chwili, gdy dziecko się rodzi. Jeśli rodzice nie mają ślubu w chwili urodzenia dziecka, ojcem jest ten, kto złoży oświadczenie, że jest jego ojcem w formularzu zgłoszenia urodzenia dziecka lub osobiście w Urzędzie Stanu Cywilnego [Folkeregisteret]. Jeśli nie ma pewności co do ojcostwa dziecka, państwo ma obowiązek dołożyć starań, by je ustalić. W niektórych sprawach, aby ustalić ojcostwo stosuje się badania DNA.

Ustawa o adopcji.

Matką czy ojcem dziecka można także zostać w drodze adopcji (przysposobienia). Adoptować można dziecko zrodzone przez dwoje innych rodziców lub dziecko współmałżonki czy współmałżonka. Osoby, które pragną zasięgnąć bliższych informacji na temat adopcji

mogą skontaktować się z Urzędem ds. Dzieci, Młodzieży i Rodziny [Bufetat], informacje kontaktowe znajdują się w ostatnim rozdziale.

§ 4a ustawy o dzieciach i rodzicach. Ustawa o adopcji.

O współmacierzyństwie mówimy, gdy dwie kobiety mają dziecko poczęte w wyniku zastosowania technik wspomaganego rozrodu. Wówczas współmatką jest kobieta, która nie urodziła dziecka. Ma ona takie same prawa i obowiązki, jakie mają ojcowie. Pary tej samej płci mogą również adoptować dzieci.

Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronach Urzędu Stanu Cywilnego [Folkeregisteret]: <http://www.skatteetaten.no/no/Person/Folkeregister/Fodsel-og-navnevalg/>

6. Jaka odpowiedzialność ciąży na rodzicach?

Temat do dyskusji:

Jeśli Karol jest ojcem Stasia, to jaka ciąży na nim odpowiedzialność?

Jeśli chodzi o odpowiedzialność rodziców względem dzieci, przepisy rozróżniają odpowiedzialność (władzę) rodzicielską i obowiązek alimentacyjny.

Obowiązek alimentacyjny oznacza materialną odpowiedzialność za utrzymanie dziecka. Obowiązek utrzymania dziecka ciąży na obojgu rodzicach, niezależnie od tego, u kogo dziecko mieszka i bez względu na to, czy rodzice byli małżeństwem w chwili jego urodzenia, czy nie.

Odpowiedzialność (władza) rodzicielska obejmuje sprawowanie pieczy nad dzieckiem i podejmowanie decyzji w jego imieniu. To, kto sprawuje odpowiedzialność (władzę) rodzicielską może się zmieniać.

Więcej informacji na temat przepisów dotyczących rodziców, których związek się rozpadł, można znaleźć w broszurze opracowanej przez JURK «Odpowiedzialność rodziców względem dzieci po rozkładzie pożycia i rozwodzie»

6.1. Obowiązek alimentacyjny

6.1.1. Co to jest obowiązek alimentacyjny?

§ 66 ustawy o dzieciach i rodzicach.

Obowiązek alimentacyjny rodziców oznacza, że obydwoje rodzice, jako żywiciela dziecka, są odpowiedzialni materialnie za jego utrzymanie, niezależnie od tego, czy mieszkają razem, czy nie i czy kiedykolwiek byli małżeństwem, czy nie. Będąc żywicielem innej osoby dźwigasz całą lub część odpowiedzialności materialnej za zapewnienie jej środków na wyżywienie, odzież, lokal mieszkalny i inne potrzebne rzeczy.

6.1.2. Kto ma obowiązek alimentacyjny?

Na obojgu rodzicach ciąży odpowiedzialność za materialną partycypację w utrzymaniu dziecka.

Więcej informacji na temat uregulowań dotyczących rodziców, którzy nie mieszkają razem znajdziesz w broszurze «Odpowiedzialność rodziców względem dzieci po rozkładzie pożycia i rozwodzie»

6.1.3. Prawo do edukacji

Temat do dyskusji:

Krysia i Janek są rodzicami Olka. Nie mieszkają razem, a Olek mieszka w połowie u Krysi, w połowie u Janka. Jaka odpowiedzialność materialna za edukację Olka ciąży na Krysi, a jaka na Janku?

Jaka odpowiedzialność ciążyłaby na każdym z nich, gdyby Olek przez większą część czasu mieszkał u Janka?

Wynika to z § 66 i 67 ustawy o dzieciach i rodzicach.

Rodzice muszą opłacać koszty edukacji dziecka stosownie do jego możliwości i uzdolnień oraz odpowiednio do ich własnej sytuacji materialnej. Odpowiedzialność ta ciąży na obojgu rodzicach, przy czym każde z nich partycypuje w kosztach adekwatnie do swoich możliwości. Zasada ta obowiązuje niezależnie od tego, czy rodzice są małżeństwem, czy nie i bez względu na to, czy mieszkają razem, czy osobno.

Zasady te obowiązują również inne osoby sprawujące odpowiedzialność (władzę) rodzicielską, przykładowo w sytuacji, gdy rodzice dziecka nie żyją.

§ 68 ustawy o dzieciach i rodzicach.

Zasada ta obowiązuje do ukończenia przez dziecko szkoły średniej.

§ 32 ustawy o dzieciach i rodzicach.

Dziecko, które ukończyło 15 lat samo dokonuje wyboru dalszej edukacji.

TEMAT DO DYSKUSJI 1:

Lila ma 16 lat i chce być muzykiem. Stara się o przyjęcie na kierunek muzyczny w rejonowej szkole średniej w województwie, w którym mieszka. Musi się jednak przeprowadzić na stancję. Rodzicom nie podoba się ten pomysł i mówią, że nie będą jej pomagać materialnie, jeśli zdecyduje się chodzić do tej szkoły. Czy wolno im to zrobić?

TEMAT DO DYSKUSJI 2:

Dlaczego Twoim zdaniem przepisy właśnie tak regulują tę sprawę?

6.2. Odpowiedzialność (władza) rodzicielska

6.2.1. Czym jest odpowiedzialność (władza) rodzicielska?

Odpowiedzialność (władza) rodzicielska obejmuje dwie główne sfery: Obowiązek sprawowania pieczy nad dzieckiem, a zatem zapewnienia mu opieki oraz prawo i

§ 30 ustawy o dzieciach i rodzicach.

obowiązek podejmowania decyzji za dziecko w jego sprawach osobistych. Za sprawy osobiste uważa się na przykład

- imię i nazwisko oraz ich zmiany
- wybór szkoły
- kwestia wydania paszportu
- kwestia podjęcia leczenia i rodzaju tego leczenia
- zgłaszanie do rejestracji i wyrejestrowania w związkach wyznaniowych
- przeprowadzka za granicę

Jeśli obydwój rodzice sprawują odpowiedzialność (władzę) rodzicielską, wówczas muszą podejmować te decyzje wspólnie. Dziecko także ma prawo, by uczestniczyć w podejmowaniu tych decyzji, a w miarę dorastania, w coraz większym stopniu decydować samodzielnie.

Istotę i zakres odpowiedzialności (władzy) rodzicielskiej określa szereg uregulowań prawnych, przede wszystkim przepisy ustawy o dzieciach i rodzicach oraz postanowienia Konwencji o prawach dziecka. Dalej zajmiemy się najpierw kwestiami tego, w jakich sprawach rodzice mają prawo i obowiązek podejmować decyzje za dziecko, a w jakim stopniu dziecko może i ma decydować samo. Potem przyjrzymy się odpowiedzialności opiekuńczej i wszystkiemu, co za nią idzie.

6.2.2. Kto sprawuje odpowiedzialność (władzę) rodzicielską?

Które z rodziców sprawuje odpowiedzialność (władzę) rodzicielską? Odpowiedź znajdziesz w poniższej tabeli:

W chwili narodzin dziecka	Jeśli rodzice byli małżeństwem w chwili narodzin dziecka	Jeśli rodzice nie byli małżeństwem w chwili narodzin dziecka, ale mieszkali razem	Jeśli rodzice nie mieszkali razem w chwili narodzin dziecka
Obecnie			
Jeśli rodzice nigdy nie mieszkali razem	Obydwoje sprawują odpowiedzialność rodzicielską	X	Tylko matka, lub obydwój rodzice o ile tak uzgodniono i przesłano zawiadomienie do Urz. St. Cywilnego.
Jeśli rodzice w dalszym ciągu mieszkają razem lub zamieszkali razem	Obydwoje sprawują odpowiedzialność rodzicielską	Obydwoje sprawują odpowiedzialność rodzicielską	Tylko matka, lub obydwój rodzice o ile tak uzgodniono i przesłano zawiadomienie do Urz. St. Cywilnego.
Jeśli rodzice są rozwiedzeni lub już nie pozostają we wspólnym związku	Obydwoje sprawują odpowiedzialność rodzicielską, jeśli nie uzgodniono inaczej. Na ogół obydwój zachowują odpowiedzialność rodzicielską.	Obydwoje sprawują odpowiedzialność rodzicielską, jeśli nie uzgodniono inaczej. Na ogół obydwój zachowują odpowiedzialność rodzicielską.	Jeśli obydwój sprawowali odpowiedzialność rodzicielską, to - o ile nie uzgodniono inaczej - obydwój sprawują ją nadal. Jeśli sprawowała ją tylko matka, obowiązuje to w dalszym ciągu

Przepisy omawiane w niniejszej broszurze odnoszą się przede wszystkim do tych, którzy sprawują odpowiedzialność (władzę) rodzicielską, ale mogą również dotyczyć rodziców, którzy jej nie sprawują.

7. Kto i w jakich kwestiach może decydować za dziecko?

TEMAT DO DYSKUSJI

Romek i Julka imigrowali do Norwegii. Mają dzieci w różnym wieku: Piotruś ma 4 lata, Paweł 7 lat i Kacper 12 lat. Rodzina dyskutuje kwestię tego, czy Paweł i Kacper mają zmienić szkołę. W jakim stopniu mogą o tym zdecydować Paweł i Kacper? W jakim stopniu Piotruś może zdecydować w kwestii zmiany przedszkola?

d

y Piotrek, Paweł i Kacper skończą 18 lat, o wszystkim będą mogli decydować sami. Zanim osiągną ten wiek, rodzice mają obowiązek i prawo podejmowania decyzji w ich imieniu. Tym niemniej dzieci stopniowo muszą uczyć się samodzielności. Istnieje szereg przepisów, które mają im to zapewnić.

Przepisy te dotyczą także innych ciał podejmujących decyzje dotyczące dziecka, na przykład takich urzędów jak Urząd Pracy, Ubezpieczeń i Pomocy Społecznej [NAV] czy Główny Urząd ds. Cudzoziemców [UDI]

7.1. Prawo dziecka do współdecydowania

Tak stanowi art. 12 Konwencji o prawach dziecka i § 31 ustawy o dzieciach i rodzicach.

W miarę jak dziecko nabiera zdolności do kształtowania własnych poglądów, nabywa ono także prawo do wypowiedzania się w kwestiach dotyczących jego spraw osobistych - zanim rodzice podejmą w tych kwestiach decyzję. Dotyczy to dzieci, które ukończyły 7 lat, a także młodszych dzieci, które mają własne poglądy.

Gdy chodzi o dzieci, które mają **12 lat** lub więcej, rodzice i inne osoby decydujące w sprawach dziecka muszą brać pod rozwagę zdanie dziecka uwzględniając przy tym, że ma ono dużą wagę.

7.2. Prawo dziecka do samostanowienia

TEMAT DO DYSKUSJI:

1. Jaka jest różnica między mówieniem do dziecka, a rozmawianiem z dzieckiem?
2. Jaki skutek odnosi każda z tych metod komunikowania się z dzieckiem?
3. Kiedy można lub powinno się stosować każdą z tych metod? Podaj przykłady sytuacji.

Wszystkie dzieci winny w miarę dorastania mieć możliwość, by w coraz szerszym zakresie - odpowiednio do wieku i stopnia dojrzałości - decydować o sobie i swoich sprawach osobistych.

Dzieci od małego mają prawo, by decydować w sprawach codziennych, takich jak wybór własnej odzieży, fryzury lub rodzaju kanapki. Musi się to jednak odbywać w określonych granicach, które wynikają z odpowiedzialności opiekuńczej. Rodzice muszą mieć na przykład możliwość zdecydowania, że dziecko ma założyć kalosze i nieprzemakalny kombinezon, gdy na dworze pada, czy że ma jeść posiłki dostarczające mu odpowiedniej ilości substancji odżywczych.

§ 12 ustawy o imionach i nazwiskach, § 4-3 ustawy o prawach pacjenta, § 3 ustawy o związkach wyznaniowych i im podobnych oraz § 32 ustawy o dzieciach i rodzicach.

Tym niemniej jest kilka konkretnych obszarów, w których dzieci mają prawo do samodzielnego podejmowania decyzji. Przykładowo, jeśli dziecko ukończyło 12 lat, wymagana jest jego własna zgoda do zmiany imienia czy nazwiska, a gdy dziecko ukończyło lat 16 jego zgoda jest wymagana do podjęcia leczenia. Poza tym dzieci, które ukończyły 15 lat same decydują o wyborze szkoły i o zgłoszeniu się do rejestracji lub wyrejestrowania w związkach wyznaniowych oraz innych związkach i stowarzyszeniach. Dzieci, które ukończyły 15 lat same decydują o zarobionych przez siebie pieniądzech. Jeśli dysponują pieniędzmi, same decydują, na co je przeznaczyć.

TEMAT DO DYSKUSJI 1

Dlaczego Twoim zdaniem przepisy właśnie tak regulują te sprawy?

TEMAT DO DYSKUSJI 2

- O czym może decydować Piotruś mający 4 lata?
- O czym może decydować Paweł mający 7 lat?
- O czym może decydować Kacper mający 12 lat?

7.3. Przede wszystkim dobro dziecka

TEMAT DO DYSKUSJI

Co muszą mieć na względzie Romek i Julka podejmując decyzje w sprawach, które mają konsekwencje dla Piotrka, Pawła i Kacpra?

Gdy rodzice podejmują decyzje dotyczące dziecka, absolutnie najważniejsze jest to: Co jest najlepsze dla dziecka?

TEMAT DO DYSKUSJI

Skąd rodzice mają wiedzieć, co jest najlepsze dla dziecka?

Tak stanowi art. 3 Konwencji o prawach dziecka oraz m. in. § 48 ustawy o dzieciach i rodzicach, § 4-1 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

To samo obowiązuje też inne ciała orzekające w sprawach dotyczących dziecka, na przykład takie urzędy jak Urząd Pracy, Ubezpieczeń i Pomocy Społecznej [NAV] czy Główny Urząd ds. Cudzoziemców [UDI]. Nie oznacza to, by wszystkie rozstrzygnięcia stanowiły rozwiązania absolutnie najlepsze dla dziecka. Tym niemniej to, co leży w najlepszym interesie dziecka zawsze ma dużą wagę i jako takie musi być gruntownie rozważone. Co leży w interesie dziecka nigdy nie może pozostawać w sprzeczności z postanowieniami Konwencji o prawach dziecka. Jeśli przykładowo rodzice uważają, że dla dziewczynki jest najlepiej, jeśli nie chodzi do szkoły, to nie ma to nic wspólnego z dobrem dziecka, ponieważ Konwencja o prawach dziecka stanowi, że dzieci nie wolno dyskryminować i że wszystkie dzieci mają prawo do edukacji.

Dziecko - jak to opisano w rozdziale 7 - ma też prawo do wyrażenia własnej opinii o tym, co jest dla niego najlepsze. Nie da się rozstrzygnąć, co leży w najlepszym interesie dziecka nie usłyszawszy

uprzednio, co ono samo myśli na ten temat - rzecz jasna, jeśli dziecko jest na tyle duże, by mieć własne przemyślenia i własne zdanie.

TEMAT DO DYSKUSJI

Romek i Julka zastanawiają się nad przeprowadzką razem z dziećmi do innego miasta. Co powinni mieć na względzie podejmując decyzję i co powinno mieć przeważające znaczenie?

Romek nie lubi swojej pracy, a nie ma szans na dostanie innej, jeśli się nie przeprowadzi. W jaki sposób powinni oni rozważyć dobro dzieci kontra dobro rodziców?

Aby znaleźć trafne rozwiązanie należy zastanowić się:

- Jakie będą najbardziej prawdopodobne konsekwencje przeprowadzki dla każdego z dzieci i każdego z dorosłych – dobre i złe?
- Czego pragnie każde z dzieci?
- Co jest najlepsze dla każdego z dzieci?

Jeśli przykładowo Romek do tego stopnia źle znosi sytuację w pracy, że popada w chorobę lub depresję, wówczas przeprowadzka będzie bardzo ważna, ponieważ choroby w domu odbijają się na całej rodzinie. Jeśli z kolei przykładowo Piotrek wymaga szeroko zakrojonego dostosowania warunków w szkole do jego indywidualnych potrzeb i trudno to będzie zrealizować w nowym miejscu zamieszkania, to stanowi to mocny argument przeciwko przeprowadzce.

TEMAT DO DYSKUSJI

Jeśli Romek chce się przeprowadzić wyłącznie z uwagi na karierę zawodową, a dzieci nie chcą przeprowadzki, czy wówczas ich rodzina może się po prostu

TEMAT DO DYSKUSJI

Co to znaczy zapewnić dziecku opiekę?

Co składa się na opiekę, jakiej dziecko potrzebuje?

Co się dzieje, jeśli nie zaspokaja ona potrzeb dziecka?

7.4. Prawo do opieki

§ 30 ustawy o dzieciach i rodzicach, artykuł 19 Konwencji o prawach dziecka.

§ 30 ustawy o dzieciach i rodzicach, art. 2 Konwencji o prawach dziecka, ustawa o równouprawnieniu płci, ustawa o zakazie dyskryminacji z uwagi na pochodzenie etniczne, religię itp, ustawa o zakazie dyskryminacji z uwagi na niepełnosprawność oraz ustawa o zakazie dyskryminacji z uwagi na orientację seksualną, tożsamość płciową i płęć kulturową.

Co leży w najlepiej pojętym interesie danego dziecka jest także ważne, gdy chodzi o odpowiedzialność opiekuńczą. Odpowiedzialność ta jest ścisłym odzwierciedleniem prawa dzieci do opieki i troski ze strony osób sprawujących odpowiedzialność (władzę) rodzicielską lub osób wychowujących dzieci w zastępstwie rodziców. Należy to rozumieć w powiązaniu z innymi wspomnianymi uregulowaniami, jak prawo dzieci do współdecydowania, zakaz dyskryminacji, obowiązek rodziców do utrzymywania dzieci, wzgląd na dobro dziecka, prawo do ochrony przed zagrożeniami itd.

8. Zakaz dyskryminacji

TEMAT DO DYSKUSJI

Piotrek, Paweł i Kacper - tak jak wszystkie dzieci - są różni. Pawłowi rodzice pozwalają wychodzić samemu na dwór, a żadnemu z pozostałych synów nie. Jakie zasadne przesłanki mogą leżeć u podstaw takiej decyzji Romka i Julki? Jakie przesłanki będą bezprawne? Jak Ci się wydaje?

Do odpowiedzi na te pytania powrócimy po omówieniu przepisów odpowiednich ustaw.

8.1. Co to jest dyskryminacja?

Dzieci są różne, a zadaniem rodziców jest wychowywanie każdego dziecka odpowiednio do jego potrzeb i możliwości. Oznacza to, że Ty, jako rodzic nie możesz traktować swoich dzieci zupełnie jednakowo. Tym niemniej trzeba mieć dobrze umotywowane przesłanki, by traktować dzieci w różny sposób.

Dyskryminacja to gorsze traktowanie kogoś, na przykład dlatego, że pochodzi z innego kraju, nie może

chodzić, jest płci żeńskiej lub jest homoseksualistą. Nosi to nazwę bezpośredniej dyskryminacji.

Do przypadków dyskryminacji może również dochodzić na skutek równego traktowania dzieci. Dzieje się tak, gdy jednakowe traktowanie prowadzi do sytuacji, w których położenie pewnych grup dzieci jest gorsze niż innych. Przykładem mogą tu być schody wiodące do szkoły. Dzieci, które nie są w stanie chodzić, nie będą mogły wejść do szkoły. Nosi to nazwę dyskryminacji pośredniej.

Artykuł 2 Konwencji o prawach dziecka zakazuje dyskryminacji dzieci i zobowiązuje państwo do zapobiegania jej przejawom.

Oznacza to na przykład, że norweskie władze muszą taką samą troską otaczać dzieci pochodzenia imigracyjnego jak inne dzieci i odwrotnie.

Państwo norweskie wprowadziło wiele ustaw zakazujących dyskryminacji. Ich przepisy dotyczą wszystkich mieszkańców kraju – dzieci, osób dorosłych i w szczególności osób w podeszłym wieku. Ty także, jako osoba dorosła, możesz skontaktować się z Rzecznikiem ds. Równouprawnienia i Dyskryminacji celem uzyskania informacji i pomocy, jeśli uważasz, że jesteś dyskryminowana lub dyskryminowany. Informacje kontaktowe zamieszczone są w ostatnim rozdziale.

TEMAT DO DYSKUSJI 1

Paweł ma duże problemy z pisanem po norwesku, idzie mu to o wiele gorzej niż innym dzieciom w klasie. Czy szkoła ma prawo traktować Pawła dokładnie tak samo jak wszystkich innych uczniów?

TEMAT DO DYSKUSJI 2

Czy możesz znaleźć więcej przykładów bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji?

Więcej informacji o tożsamości płciowej, płci kulturowej i orientacji seksualnej uzyskasz zwracając się do organizacji LGBT lub Skrzywiona Młodzież. Informacje kontaktowe znajdziesz w **ostatnim rozdziale**.

Więcej informacji na temat niepełnosprawności ci uzyskasz w Federacji Organizacji Niepełnosprawnych lub jednej z wielu organizacji zajmujących się poszczególnymi formami niepełnosprawności ci. Informacje kontaktowe znajdują się w **ostatnim rozdziale**.

8.2. Kogo prawo chroni przed dyskryminacją?

Najważniejsze ze stosowanych do wyróżniania dzieci charakterystyk, które podlegają ochronie przed bezprawnym nierównym traktowaniem - czyli dyskryminacją - to:

- **Płeć**
 - Chłopiec, dziewczynka, inna płeć. Biologia jest bardziej skomplikowana, niektórzy są gdzieś pomiędzy. Osoby te nazywa się osobami interseksualnymi („płci pośredniej”).
- **Tożsamość płciowa**
 - Osoby trans, transpłciowe i inne. Niektórzy żyją z uczuciem, że „urodzili się w niewłaściwym ciele”, na przykład jako chłopiec w ciele dziewczynki. Inni w inny sposób odczuwają, że nie są chłopcem czy dziewczynką w taki sposób jak się tego od nich oczekuje. Wielu pragnie poddać się terapii medycznej, by lepiej dostosować ciało do tej płci, do której czują przynależność.
- **Orientacja seksualna**
 - Orientacja homoseksualna: Gdy ktoś po prostu zakochuje się czy odczuwa pociąg do osób tej samej płci. Homoseksualne dziewczęta określane są mianem lesbijek, chłopcy – gejów.
 - Orientacja biseksualna: To sytuacja, gdy ktoś może się zakochać w osobach obu płci.
 - Wielu ludzi odczuwa od czasu do czasu pociąg do osób tej samej płci nie określając się jako osoby biseksualne lub homoseksualne.
- **Płeć kulturowa**
 - Nie wszyscy pasują do wyobrażeń wykształconych w otoczeniu o ideałach wyglądu lub zachowania chłopca czy dziewczynki. Odmienność nie musi oznaczać, że dziecko jest osobą transpłciową lub homoseksualną. Na przykład dziewczynki,

Więcej informacji na temat dyskryminacji z uwagi na kolor skóry, pochodzenie etniczne, religię itp. uzyskasz kontaktując się z Centrum Przeciwdziałania Rasizmowi. Dane kontaktowe znajdują się w ostatnim rozdziale.

które nie lubią się stroić, za to wspinają się po drzewach, czy chłopcy o żeńskim wyglądzie bawiący się lalkami.

- **Język**
 - Na przykład lapoński, arabski.
- **Religia**
 - Na przykład chrześcijanin, buddysta, zielonoświątkowiec, szyita lub ateista.
- **Pochodzenie etniczne**
 - Grupa etniczna, do której dziecko należy, na przykład Kurd, Lapończyk.
- **Niepelnosprawność**
 - Na przykład w sytuacji, gdy dziecko musi nosić okulary, ma dysleksję, porusza się na wózku inwalidzkim albo ma zespół Downa.
- **Kolor skóry**
 - Czarny, biały, brązowy itd.
- **Narodowość**
 - Z jakiego kraju dziecko pochodzi, na przykład Pakistan, Tajlandia, Somalia.
- **Urodzenie**
 - Na przykład to, że rodzice dziecka nie byli małżeństwem albo dziecko zostało poczęte na drodze wspomaganego zapłodnienia czy było noszone przez matkę zastępczą.
- **Pochodzenie społeczne**
 - Na przykład czy dziecko pochodzi z ubogiej czy zamożnej rodziny lub jakiego rodzaju zawody wykonują jego rodzice.

8.3. Kiedy zróżnicowane traktowanie jest zgodne z prawem?

W niektórych przypadkach dopuszczalne jest traktowanie pewnych osób gorzej niż innych. Dotyczy to tak organów państwowych jak i rodziców czy innych osób w Norwegii. Muszą wówczas być spełnione następujące trzy kryteria:

- 1) Zróżnicowane traktowanie musi mieć racjonalny doniosły cel.

- 2) Różnicowane traktowanie musi być nieodzowne dla osiągnięcia tego celu.
- 3) Nie może być zbyt dużej dysproporcji pomiędzy doniosłością celu nierównego traktowania a rozmiarami konsekwencji, jakie ono niesie dla osób traktowanych gorzej.

TEMAT DO DYSKUSJI

Podaj przykłady, kiedy nierówne traktowanie dzieci jest zgodne z prawem?

Państwo ma do pewnego stopnia prawo, by odmiennie traktować obywateli innych państw. Tym niemniej postanowienia Konwencji o prawach dziecka dotyczą wszystkich dzieci w Norwegii.

Jeśli zastanawiasz się, czy przypadkiem Ty lub Twoje dziecko nie jesteście dyskryminowani, możesz telefonicznie lub listownie zasięgnąć opinii w Urzędzie Rzecznika ds. Równouprawnienia i Dyskryminacji. Praca tego urzędu koncentruje się wyłącznie na sprawach, w których zastosowanie mają przepisy ustaw o przeciwdziałaniu dyskryminacji, nie zajmuje się on sprawami z Konwencji o prawach dziecka. Zapytania można również kierować do kancelarii JURK. Informacje kontaktowe zamieszczone są na końcu broszury.

8.4. Obowiązek rodziców by nie dyskryminować

Niedyskryminowanie dzieci jest jednym z zobowiązań opiekuńczych rodziców. Oznacza to, że także rodzicom nie wolno – nie mając po temu zasadnych podstaw – traktować jednego z dzieci gorzej niż jego rodzeństwa, na przykład z tego powodu, że dziecko jest dziewczynką, jest psychicznie niepełnosprawne lub jest osobą homoseksualną. Jako przykłady przejawów takiej dyskryminacji można podać pozwalanie synowi na wychodzenie na dwór, a zakazywanie tego córce

Wynika to z art. 2 Konwencji o prawach dziecka i z ustaw antidyskryminacyjnych.

gdyż jest ona dziewczynką, naleganie, by syn homoseksualista ożenił się z kobietą, kiedy dorośnie, czy też niedopuszczanie, by dziecko niewidome jadło posiłki razem z resztą rodziny, mimo że wszyscy pozostali zbierają się do wspólnych posiłków przy rodzinnym stole.

TEMAT DO DYSKUSJI 1

Czy możesz podać więcej przykładów zgodnego z prawem różnicowanego traktowania dzieci?

TEMAT DO DYSKUSJI 2

Gdzie leży granica między wychowywaniem dziecka, a usiłowaniem modelowania go na osobę inną niż ta, którą jest?

Czy ma to coś wspólnego z dyskryminacją?

TEMAT DO DYSKUSJI 3

Jak myślisz - dlaczego przepisy tak właśnie regulują tę sprawę?

9. Prawo do ochrony przed zaniechaniami opiekuńczymi

O rażącem zaniechaniu opiekuńczym mówi się wtedy, gdy rodzice lub inne osoby odpowiedzialne za dziecko nie wypełniają swojego obowiązku zapewnienia dziecku opieki. Może przykładowo chodzić o sytuację, gdy:

- dziecko nie dostaje dostatecznej ilości jedzenia,
- dziecko chore nie ma zapewnionej opieki lekarskiej,
- dziecko nie ma wyznaczonych norm wychowawczych, których musi przestrzegać i nie jest ukierunkowywane wychowawczo lub
- dziecko jest pozostawiane samo w domu, bez odpowiedniej opieki.

TEMAT DO DYSKUSJI

Czy możesz podać więcej przykładów rażących zaniechań opiekuńczych?

Art. 12, 16, 19 i in. Konwencji o prawach dziecka oraz § 30 ustawy o dzieciach i rodzicach.

§ 33 ustawy o dzieciach i rodzicach

10. Prawo do bezpieczeństwa

Prawo dziecka do ochrony przed zagrożeniami oznacza, że na rodzicach ciąży odpowiedzialność za zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa, tak by czuło się pewnie i co do własnej osoby i co do dorosłych domowników. Oznacza to też, że dziecko trzeba chronić przed niebezpieczeństwem, a zatem, że rodzice muszą starać się zapobiegać groźnym zdarzeniom, na przykład zabezpieczyć schody bramką ochronną.

Dzieci nie mogą też pozostawać same czy zostawać same w domu, jeśli nie czują się z tym bezpiecznie i nie są na tyle duże, by umiały same o siebie zadbać, czy to pod względem jedzenia, czy w razie nieprzewidzianego zagrożenia, np. pożaru. Oznacza to, że rodzice muszą zapewnić dzieciom, które nie są na tyle dojrzałe, by same mogły się o siebie zatroszczyć, opiekę osoby, która jest w stanie o nie zadbać również w groźnej sytuacji.

Oznacza to jednocześnie, że dziecko musi mieć zapewnioną możliwość kształtowania wiary w siebie poprzez zdobywanie nowych umiejętności i stopniowe rozwijanie samodzielności.

TEMAT DO DISKUSJI

Dlaczego poczucie bezpieczeństwa i pewności jest tak ważne?

11. Prawo do ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem

11.1. Co to jest przemoc?

Większość ludzi słysząc słowo «przemoc» zwykle myśli o biciu i kopaniu. Jednak obok przemocy fizycznej istnieje wiele innych form przemocy.

Przemoc fizyczna to przemoc skierowana przeciwko ciału. Może pozostawiać na nim widoczne ślady, prowadzić do obrażeń, wywołuje fizyczny ból. Przykładem fizycznej przemocy mogą być uderzenia, kopniaki, ciągnięcie za włosy, duszenie i próby zabicia. Istnieją również łagodniejsze formy przemocy, jak na przykład popychanie, trzepnięcie w policzek czy ucho, szczypanie. Fizyczna przemoc jest często połączona z innymi formami przemocy.

Psychiczna przemoc to przemoc, którą trudniej dostrzec, często są to wypowiedzi, które wzbudzają wewnętrzne cierpienie. Przemoc psychiczna może między innymi wzbudzać uczucie przykrości, strachu lub złości. Przykłady takiej przemocy:

- Odmawianie dziecku możliwości przebywania w towarzystwie innych dzieci.
- Groźby pobicia lub groźenie, że matka się rozchoruje albo popełni samobójstwo, czy też wykorzystywanie innych środków, wzbudzających u dziecka lęk, aby wymóc posłuszeństwo wobec matki czy ojca.
- Kontrolowanie życia dziecka bez uszanowania jego prawa do prywatności i autonomii, na przykład czytanie pamiętnika dziecka
- Poniżanie i dyskredytowanie dziecka (wzbudzanie u dziecka poczucia, że nic nie znaczy i jest głupie) poprzez drwiny. Może to też być emocjonalny szantaż - gdy przykładowo matka mówi, że popełni samobójstwo lub się rozchoruje, jeśli dziecko nie będzie jej posłuszne.

Przemoc psychiczna może doprowadzić u osoby nią dotkniętej do wykształcenia w sobie złej samooceny, po czym zakres akceptowanej przemocy będzie się stopniowo poszerzał. Od tego można też popaść w chorobę.

Nadużycia seksualne to na przykład sytuacje, gdy ktoś zmusza Cię do obcowania płciowego wbrew Twojej woli. Nosi to nazwę zgwałcenia. Jest to przemoc seksualna, nawet w sytuacji, gdy jej sprawcą jest na przykład Twój mąż lub chłopak. Innymi formami

przemocy seksualnej może być przymuszanie do czynności seksualnych, prostytucji lub kazirodtwa. Kazirodtwo jest to odbywanie czynności seksualnych lub obcowanie płciowe pomiędzy osobami blisko spokrewnionymi. Niezależnie od pozostałych okoliczności, obowiązuje zakaz obcowania płciowego pomiędzy osobami, które ukończyły 16 lat z dziećmi, które jeszcze nie osiągnęły wieku lat 16.

Przemoc ekonomiczna może polegać na tym, że ktoś podporządkowuje Cię sobie materialnie - na przykład poprzez zatrzymywanie Twoich pieniędzy czy korespondencji, kradzież świadectw szkolnych lub innych dokumentów - bądź zmusza Cię czy podstępnie nakłania do zaciągnięcia pożyczki. Jeśli nie masz pracy zarobkowej, przejawem przemocy ekonomicznej może być sytuacja, gdy Twój mąż czy żona lub partner czy partnerka podporządkowuje Cię sobie przy użyciu własnych dochodów. Dzieci mają swobodę w decydowaniu o swoich dochodach czy majątku od ukończenia 15 lat.

§ 12 ustawy o
opiece prawnej i
kurateli

Przemoc rzeczowa może się przejawiać na przykład poprzez tłuczenie przedmiotów w złości, kopanie drzwi i mebli, gdy intencją jest zamanifestowanie groźby, podporządkowanie Cię sobie lub zastraszenie.

Uprowadzenie jest to przeniesienie osoby z miejsca jej dotychczasowego pobytu wbrew jej woli lub gdy nie ma się do tego prawa. Dotyczy to na przykład zabrania ze sobą dziecka za granicę bez zgody drugiego z rodziców. Może to także być zabranie dziecka za granicę wbrew woli dziecka, na przykład przy użyciu gróźb.

Bezprawne pozbawienie wolności jest to odebranie komuś swobody w opuszczeniu miejsca, w którym się znajduje, na przykład poprzez trzymanie go w zamknięciu lub grożenie, że, jeśli opuści to miejsce, stanie się coś strasznego.

Małżeństwo pod przymusem oznacza pozbawienie Cię prawa do samodzielnego wyboru osoby przyszłej

małżonki lub małżonka w sytuacji, gdy rodzina i krewni wywierają presję lub zmuszają Cię do zawarcia małżeństwa z kimś, z kim zawrzeć takiego związku nie chcesz. Może to także być zmuszanie Cię do małżeństwa, którego zawrzeć nie chcesz, mimo że umożliwiono Ci współdecydowanie w wyborze przyszłego małżonka.

Dzieci mają prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy.

Rozdział 22
kodeksu karnego

Wszystkie te formy przemocy są **bezprawne i karalne**. Oznacza to, że osoba stosująca przemoc może trafić do więzienia. Sprawcami przemocy bywają też rodzice, rodzeństwo, członkowie dalszej rodziny, narzeczeni lub inni.

11.2. Obowiązek rodziców by chronić dzieci przed przemocą

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o konsekwencjach przemocy, cenne informacje znajdziesz pod adresem:
<http://atv-stiftelsen.no/upload/2011/04/08/sma-vitner-til-vold.pdf>
w języku polskim:
http://przedszkola.pl/publikacje/dpoplowska_for_my_przemocy_w_obec_dzieci.pdf

Rodzice mają obowiązek chronić dzieci przed przemocą. Oznacza to, że po pierwsze samym rodzicom nie wolno narażać dzieci na doświadczanie przemocy, po drugie, że gdy matka lub ojciec dziecka wie, iż ktoś inny to robi, mają oni obowiązek chronić przed tym dziecko. Dotyczy to również sytuacji, w których sprawcą przemocy jest jedno z rodziców i może oznaczać, że – gdy jest to nieodzowne dla ochrony dziecka – drugie z rodziców musi wraz z dzieckiem wprowadzić się od agresora.

Prace badawcze dostarczyły dokumentacji stwierdzającej, że długotrwałe skutki, jakie powstają w wyniku doświadczania przez dziecko przemocy stosowanej w jego obecności wobec innych, są dla dziecka również szkodliwe jak doświadczanie przemocy na własnej osobie. Obowiązek ochrony dzieci przed przemocą dotyczy również sytuacji, w których dzieci są świadkami przemocy skierowanej przeciwko innym.

11.3. Przemoc w wychowaniu dzieci a inna przemoc

TEMAT DO DYSKUSJI

Kacper nie odrabia lekcji i ma problemy z nauką. Rodzice się bardzo martwią, więc jego ojciec - Romek - mówi, że Kacper dostanie lanie, jeśli nie zacznie się uczyć i przykładać do lekcji. Czy Romek ma do tego prawo?

Julka, która jest matką Kacpra, mówi mu, że odbierze sobie życie, jeśli Kacper w dalszym ciągu będzie jej przysparzał tyłu zmartwień. Czy ma ona do tego prawo?
Co Romek i Julka mogą zrobić, by Kacper solidniej zabrał się do nauki?

Więcej o skutkach stosowania kar fizycznych w wychowaniu dzieci:

<http://fdn.pl/sites/default/files/file/dzieckokrzywdzone/kwartalnik%20nr%2028/Halemba%20Cizdebska%202C%20kary%20fizyczne.pdf>

W wielu krajach rozpowszechnione jest stosowanie przemocy w wychowaniu dzieci. Tak było też kiedyś w Norwegii. Obecnie wiemy jednak znacznie więcej o konsekwencjach przemocy, także przemocy podyktowanej szczytnymi celami. Wiemy, że każda przemoc ma szkodliwy wpływ na dziecko. Dlatego wszelka przemoc wobec dzieci jest w Norwegii surowo zabroniona.

Jeśli potrzebna jest Ci pomoc w znalezieniu metod wychowywania dzieci bez użycia przemocy, możesz skorzystać z kursów organizowanych w wielu regionach kraju. Zapytaj o nie w Rejonowej Poradni Zdrowia Dziecka, Wydziale Służby Ochrony Praw Dziecka lub Poradni Rodzinnej w miejscu zamieszkania.

11.4. Gdzie szukać pomocy?

TEMAT DO DYSKUSJI

Kacper zachowuje się coraz gorzej i w ogóle nie słucha rodziców. Rodzice boją się, że Kacper popadnie w złe towarzystwo.

Romek i Julka nie wiedzą, co robić. Kto może im pomóc?

Informacje kontaktowe do wszystkich tych instytucji znajdziesz w ostatnim rozdziale.

Poradnie Rodzinne pomagają rodzinom w rozwiązywaniu konfliktów i wypracowywaniu lepszych metod komunikacji między ich członkami. Poradnie te są we wszystkich gminach.

Służba Ochrony Praw Dziecka ma obowiązek dbać o to, by dzieciom było dobrze. Oznacza to, że jej zadaniem w pierwszej kolejności jest wspomaganie rodziców w takim sprawowaniu opieki, by dzieciom było lepiej. Zakres form tej pomocy jest bardzo szeroki, na przykład poradnictwo w sprawach wychowawczych, finansowanie systematycznej pomocy w czynnościach wychowawczo-opiekuńczych ze strony osób z umiętym podejściem do dzieci (dom odwiedzin, asystent środowiskowy - zob. rozdz. 12.1 itp.) oraz wiele innych. Wydział Służby Ochrony Praw Dziecka znajduje się w każdej gminie.

§ 4-6 i 4-12 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Służba Ochrony Praw Dziecka ma obowiązek dbać o to, by dzieci nie były narażane na poważne urazy. Jeśli rodzice stosują przemoc w wychowaniu i nie chcą współpracować ze Służbą Ochrony Praw Dziecka lub innymi ciałami celem wypracowania odpowiednich metod wychowawczych, wówczas w niektórych przypadkach Służba Ochrony Praw Dziecka może być zmuszona zabrać dziecko ze środowiska rodzinnego. To samo może się stać, jeśli rodzice nie są w stanie zapewnić dziecku niezbędnej opieki, na przykład w sytuacji, gdy są chorzy. Służba Ochrony Praw Dziecka ma jednak prawo to zrobić tylko wtedy, gdy zachodzi obawa, że dziecko dozna poważnej szkody w razie pozostawania w środowisku rodzinnym.

Służba Ochrony Praw Dziecka winna jest dołożyć starań, by pomóc rodzicom, tak aby oni sami mogli sprawować opiekę nad swoimi dziećmi. Dlatego tak ważną rzeczą jest współpraca ze Służbą Ochrony Praw Dziecka oraz udzielanie jej informacji, o jakie prosi. Ważne również jest to, by zwracać się o wsparcie i przyjmować pomoc, zanim problemy urosną do większych rozmiarów. Więcej informacji na temat Służby Ochrony Praw Dziecka znajduje się w następnym rozdziale.

Ośrodki kryzysowe to placówki, do których mogą zgłaszać się mężczyźni, kobiety i dzieci, gdy potrzebują ochrony przed przemocą. Z reguły kobiety i mężczyźni mieszkają w nich osobno. Jest to też miejsce, gdzie można po prostu z kimś porozmawiać - bez konieczności przeprowadzki do ośrodka. Zatem są to placówki, w których można uzyskać zarówno informacje jak i pomoc.

Konsultanci ds. mniejszości narodowych to osoby zajmujące się profilaktyką zjawiska małżeństw pod przymusem, a zatrudnione są przy szeregu szkół średnich w różnych regionach Norwegii. Więcej informacji na temat ich funkcji można uzyskać w Urzędzie Głównym ds. Integracji i Wielokulturowości (IMDi).

Dane kontaktowe wszystkich wspomnianych placówek znajdują się na końcu broszury.

12. Służba Ochrony Praw Dziecka

12.1. Po co nam system ochrony praw dziecka?

Kto troszczy się o dzieci, gdy nie czynią tego rodzice?

Ludzie, którzy cierpią w dzieciństwie mają często trudności w życiu dorosłym. Dlatego norweskie władze mają obowiązek dbać o to, by wszystkim dzieciom było dobrze. Dotyczy to wszystkich dzieci zamieszkałych w Norwegii. Jak to nadmieniliśmy w rozdziale 8, władzom nie wolno dyskryminować dzieci, bez względu na to skąd one pochodzą. Każde państwo indywidualnie decyduje o podejmowanych przez siebie działaniach zmierzających do realizacji postanowień Konwencji o prawach dziecka, przy czym wiele z państw nie robi w tym kierunku zbyt wiele. W Norwegii władze realizują postanowienia tej konwencji na kilka sposobów, a wiele spośród najważniejszych na tym polu zadań wykonuje Służba Ochrony Praw Dziecka.

Praca Służby Ochrony Praw Dziecka polega na ochronie dzieci w sytuacjach, gdy rodzice nie zapewniają im takiej opieki, jaka dzieciom jest potrzebna. Pomoc Służby Ochrony Praw Dziecka - w takim stopniu, w jakim jest to możliwe - musi odbywać się we współpracy z rodzicami. Rodzice, którzy nie są w stanie zajmować się dziećmi, na przykład z powodu własnej choroby lub dlatego, że sami będąc dziećmi nie byli otoczeni odpowiednią opieką, mogą uzyskać wsparcie zmierzające do poprawienia sytuacji opiekuńczej dzieci. Rodzice mogą być odciążani od spoczywających na nich obowiązków, na przykład w ten sposób, że dziecku zapewnia się kontakt asystenta środowiskowego, który zabiera dziecko na różne zajęcia czasu wolnego. Inną formą takiego wsparcia jest zapewnienie dziecku pobytu w innym środowisku rodzinnym przez jeden weekend w miesiącu, tzw. dom odwiedzin.

Jeśli - mimo iż Służba Ochrony Praw Dziecka robi, co może, by wesprzeć rodziców - zachodzi obawa, że dziecku dzieje się krzywda w wyniku stosowania przemocy lub rażących zaniedbań opiekuńczych, wówczas Służba Ochrony Praw Dziecka może być zmuszona do znalezienia dziecku innego niż rodzinne środowiska zamieszkania. Jednak wolno jej to zrobić tylko w takiej sytuacji, gdy jest to zupełnie nieodzowne, aby ustrzec dziecko przed fizycznymi lub psychicznymi urazami.

Prawo mówi: Dzieci, którym jest to potrzebne, muszą otrzymać „właściwą pomoc we właściwym czasie”.

12.2. O systemie ochrony praw dziecka w Norwegii

Ustawowa regulacja systemu ochrony dzieci istnieje w Norwegii od ponad stu lat. Ustawa o systemie ochrony praw dziecka w obecnym kształcie weszła w życie w 1992 roku. Ma ona na celu – tak jak i inne ustawy dotyczące dzieci – ochronę dzieci przed powstawaniem urazów, które będą źródłem problemów w ich życiu dorosłym, tak dla nich samych jak i dla społeczeństwa.

Ustawa ta jest także ważna dla realizacji zobowiązań Norwegii wynikających z Konwencji o prawach dziecka i innych konwencji ONZ ratyfikowanych przez niemal wszystkie państwa świata. Dodatkowym czynnikiem są liczne badania naukowe stwierdzające, co jest dobre, a co jest złe dla dzieci.

§ 2-1 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Wszystkie norweskie gminy muszą mieć Wydział Służby Ochrony Praw Dziecka.

Służba Ochrony Praw Dziecka nie ma prawa traktować jednych osób inaczej niż innych, nie mając po temu zasadnych podstaw, tak jak to opisano w rozdziale 8.

12.3. Najważniejsze założenia, na których opiera się ustawa o systemie ochrony praw dziecka

1. Służba Ochrony Praw Dziecka nie może o nikim decydować, jeśli nie jest to przewidziane prawem

Jeśli państwo i inne władze publiczne mają mieć możliwość decydowania indywidualnie o pojedynczej osobie i jej rodzinie, muszą mieć po temu prawo, nadane im przez parlament norweski Stortinget poprzez zapis w ustawie. Służba Ochrony Praw Dziecka musi postępować w określony sposób. Od jej działań przysługuje odwołanie, co w takim razie oznacza, że inna instancja sprawdza, czy Służba Ochrony Praw Dziecka wykonała swoje zadania we właściwy sposób, czyli zgodnie z prawem. Temat ten jest bliżej omówiony w rozdziale 12.12.

Ważne ustawy: Ustawa o systemie ochrony praw dziecka – mówi ona, czym jest Służba Ochrony Praw Dziecka, co organ ten musi i może robić oraz w jaki sposób ma postępować.

Ustawa o postępowaniu administracyjnym – mówi ona jak wszystkie organy władzy publicznej mają postępować podejmując decyzje.

§ 4-1 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

2. Względ na dobro dziecka ma zawsze nadrzędne znaczenie. Żadne inne względy, tudzież interesy rodziców, nie mogą przesłaniać dobra dziecka. Tutaj ustawa chroni interes dziecka jeszcze lepiej niż Konwencja o prawach dziecka.

§ 6-3 i § 4-1 nowy ust. 2 ustawy o systemie ochrony

3. Prawo dziecka, by być wysłuchanym. Dziecko musi być informowane, przy czym do rozmów z dzieckiem trzeba odpowiednio dostosować warunki. Dziecku, nad którym pieczę przejęła Służba Ochrony Praw Dziecka, może być umożliwione, by towarzyszyła mu osoba, do której dziecko ma szczególne zaufanie. Również tutaj ustawa przyznaje dzieciom jeszcze nieco dalej idącą ochronę niż Konwencja o prawach dziecka.

4. Rodzice i dzieci powinni mieszkać razem

Artykuł 9 Konwencji o prawach dziecka stwierdza, że dzieci mają mieszkać z rodzicami, chyba że zamieszkanie poza domem rodziców jest nieodzowne dla dobra dziecka, na przykład gdy rodzice są niezdolni do zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki lub stosują przemoc.

Między innymi § 4-12, 4-17 i 4-25 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

5. Możliwie najłagodniejsza ingerencja

Służba Ochrony Praw Dziecka nie może ingerować ostrzej niż jest to nieodzowne dla zapewnienia dobra dziecka. Przejęcie pieczy nad dzieckiem winno co do zasady być tymczasowe. Oznacza to, że dziecko może ponownie zamieszkać z rodzicami, jeśli stosunki w środowisku rodzinnym ulegną zmianie i w najlepszym interesie dziecka będzie powrót do rodziców.

TEMAT DO DYSKUSJI

Dlaczego niektórzy twierdzą, że Służba Ochrony Praw Dziecka po prostu przychodzi i odbiera ludziom dzieci?
Jaką rolę odgrywa tu brak wiedzy?
Jaką rolę odgrywa tu ciążący na Służbie Ochrony Praw Dziecka obowiązek dochowania tajemnicy?
Jaką rolę odgrywa tu generalne nastawienie do dzieci i relacji między rodzicami a dziećmi?
Czy wiesz o innych aspektach, które mogą wyjaśniać to zjawisko?

§ 6-7 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Należy pamiętać, że Służba Ochrony Praw Dziecka ma obowiązek dochowania tajemnicy. Oznacza to, że z reguły nie wolno jej zdradzać żadnych informacji uzyskanych o dzieciach i ich rodzicach. Dlatego też zwykle prezentowane w mediach sprawy przedstawiane są tylko w wersji widzianej oczami rodziców.

12.4. Jaki obowiązek spoczywa na osobach mających kontakt z dziećmi z racji wykonywanego zawodu?

§ 6-4 ustawy o systemie ochrony praw dziecka i § 33 ustawy o personalu służby zdrowia

Jeśli osoby, które mają zawodowy kontakt z dziećmi – czyli na przykład lekarze, nauczyciele, personel przedszkolny – stwierdzą lub nabiorą podejrzeń, że jakiegoś dziecka jest źle, muszą to zgłosić do Służby Ochrony Praw Dziecka. Zanim to zrobią powinni porozmawiać z rodzicami, jednak tylko wtedy, gdy są zdania, że nie spowoduje to zagrożenie dla dziecka.

Osoby takie mogą anonimowo zadzwonić do Służby Ochrony Praw Dziecka, by zasięgnąć porady, nie mogą jednak dokonać anonimowego zgłoszenia. Służba Ochrony Praw Dziecka może poprosić ich o podanie informacji niezbędnych do podjęcia możliwie jak najwłaściwszego postanowienia. Przed podjęciem postanowienia - o ile nie stanowi to zagrożenia dla dziecka - Służba Ochrony Praw Dziecka przeprowadza też rozmowy z rodzicami i z dzieckiem.

12.5. Jaki obowiązek spoczywa na Tobie, gdy widzisz, że dzieciom innych jest źle?

§ 139 kodeksu karnego

Wszyscy mają moralny obowiązek chronienia dzieci. Gdy chodzi o przemoc, uprowadzenie lub nadużycia seksualne, osoba, która nie uczyni wszystkiego, co w jej mocy, żeby im zapobiec, może trafić do więzienia.

Oznacza to, że jeśli podejrzewasz, iż jakimkolwiek dziecku jest źle, musisz to zgłosić. O ile to możliwe, najpierw rodzicom. Nikt nie potrafi obiektywnie patrzeć na siebie samego, wszystkim nam jest potrzebna pomoc innych, a w takich sprawach najlepiej, by rodzice uzyskali pomoc zanim problemy nabiorą rozmiarów.

Ważne również może być powiadomienie Służby Ochrony Praw Dziecka. Najlepiej, gdy rodzice dziecka wiedzą, że zamierzasz złożyć zawiadomienie i zgadzają się na to. Ale możesz też zasygnalizować zaniepokojenie anonimowo, bez ujawniania swojej tożsamości, tak by nikt nie wiedział, kto dokonał zgłoszenia. Niemniej jednak pisząc do Służby Ochrony Praw Dziecka należy wyraźnie podać, dlaczego zgłaszający jest zaniepokojony o dziecko, gdyż większa to szansa skutecznej ingerencji. Więcej informacji na ten temat oraz formularz zgłoszenia zaniepokojenia sytuacją dziecka można znaleźć pod poniższym adresem: <http://www.barnevernet.no/Forebygge/Bekymret/Bekymringsmelding-fra-privatpersoner/> lub uzyskać kontaktując się telefonicznie z gminnym Wydziałem Służby Ochrony Praw Dziecka w miejscu zamieszkania.

12.6. Ważne pojęcia

Zgłoszenie zaniepokojenia: Jest to wiadomość do Służby Ochrony Praw Dziecka, w której zgłaszający wyraża swoje zaniepokojenie o konkretne dziecko i podaje powody tego zaniepokojenia.

Strona: osoba, której bezpośrednio dotyczy decyzja administracyjna, a która ma prawo do samodzielnego decydowania: prywatną stroną jest matka, ojciec i dziecko, które ukończyło 15 lat. W niektórych przypadkach również dzieci poniżej 15 lat mogą mieć prawa strony.

§ 6-3 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Decyzja administracyjna: Postanowienie podjęte przez państwo, gminę lub inny organ administracji publicznej w sprawie praw i obowiązków poszczególnych osób.

Istnieją **dwa rodzaje decyzji administracyjnych** podejmowanych przez Służbę Ochrony Praw Dziecka:

§ 4-4, 4-12 i 4-24
ustawy o
systemie
ochrony praw
dziecka.

- **Decyzja o działaniach w trybie przymusowym:** decyzja, z którą nie zgadza się przynajmniej jedno z rodziców lub dziecko, ingerująca w ich prywatne życie. Najbardziej znane działania z tej grupy, to przejęcie przez Służbę Ochrony Praw Dziecka pieczy nad dzieckiem bez zgody rodziców. Inne rodzaje działań w trybie przymusowym to nakaz, by dziecko korzystało z przedszkola lub nakaz poddania się nadzorowi w środowisku rodzinnym – może je wydać Wojewódzka Komisja ds. Opiekuńczych – zob. rozdz. 12.11.
- **Decyzja o działaniach wspierających w trybie dobrowolnym:** decyzja podjęta na wniosek zainteresowanych lub w porozumieniu z nimi, której przedmiotem są na przykład konsultacje wychowawcze dla rodziców, dobrowolne działania w środowisku rodzinnym, asystent środowiskowy lub dom odwiedzin dla dziecka.

Większość działań wymaga zgody rodziców. Problem tkwi w tym, że jeśli rodzice nie przyjmą wsparcia, trudności mogą eskalować do takich rozmiarów, że w końcu Służba Ochrony Praw Dziecka musi przejąć pieczę nad dzieckiem.

Dlatego tak ważną rzeczą jest to, by w razie trudności, w trosce o najlepiej pojęty interes dziecka, możliwie jak najlepiej współpracować ze Służbą Ochrony Praw Dziecka, a nadto zwracać się o wsparcie zanim problemy staną się zbyt duże.

12.7. Postępowanie wstępne

TEMAT DO DYSKUSJI

Służba Ochrony Praw Dziecka otrzymała zgłoszenia sygnalizujące zaniepokojenie dotyczące Kacpra i wszczyną postępowanie wstępne w tej sprawie.

- Jakie prawa i obowiązki mają Romek og Julka?
- Jakie prawa i obowiązki ma Kacper?
- Jakie prawa i obowiązki ma Służba Ochrony Praw Dziecka?

§ 4-3 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Pierwszy kontakt ze Służbą Ochrony Praw Dziecka następuje albo w wyniku wniosku o wsparcie złożonego przez samych rodziców bądź dziecko, albo skutkiem tego, że ktoś inny zgłosił swoje zaniepokojenie.

§ 4-3 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Służba Ochrony Praw Dziecka musi poważnie traktować wszystkie sygnały zaniepokojenia. Ma ona obowiązek bliżej je zbadać, jednak tylko co do tej części treści zgłoszenia, która podlega przepisom ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

§ 4-3 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Gdy Służba Ochrony Praw Dziecka bada sprawę, musi to robić w sposób taktowny. Nie może podejmować kroków idących dalej niż to niezbędne, przy czym musi uważać, by informacja o prowadzonym postępowaniu nie była rozpowszechniana bez potrzeby.

§ 6-9 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Tok postępowania wstępnego, czyli okres, w którym Służba Ochrony Praw Dziecka rozpoznaje/bada sprawę, musi zakończyć się w terminie 3 miesięcy albo - w szczególnych przypadkach - 6 miesięcy.

§ 4-3 i 6-4 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Służba Ochrony Praw dziecka ma prawo do:

- rozmów z rodzicami u nich w domu
- rozmów z dziećmi bez obecności innych osób
- rozmów z innymi osobami znającymi dziecko
- użycia policji, aby móc wejść do domu i udzielić dziecku pomocy, gdy sprawa jest bardzo poważna.

Informacje o prawach dziecka i rodziców zamieszczone są w rozdziale 12.12.

§ 6-9 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Postępowanie wstępne kończy się wydaniem decyzji. Na jej mocy sprawa może zostać umorzona bez podjęcia jakichkolwiek działań albo mogą być zastosowane różne działania na rzecz wsparcia rodziny. Czasami przeprowadzone rozpoznanie skutkuje tym, że Służba Ochrony Praw Dziecka występuje o wydanie decyzji w sprawie przejęcia pieczy nad dzieckiem.

12.8. Co robi Służba Ochrony Praw Dziecka?

12.8.1. Działania wspierające w trybie dobrowolnym

Służba Ochrony Praw Dziecka może zaproponować działania wspierające w środowisku rodzinnym. Mogą one być zastosowane tylko wtedy, gdy rodzice się na nie zgadzają. Jeśli dziecko skończyło 15 lat, wymagana jest również jego zgoda. Zastosowanie takich działań może mieć miejsce wtedy, gdy rodzina sama, z własnej inicjatywy, wystąpiła z wnioskiem o udzielenie jej wsparcia lub gdy rodzina czuje, że musi się na nie zgodzić, ponieważ Służba Ochrony Praw Dziecka stwierdza, że podjęcie tego rodzaju działań jest nieodzowne.

Generalnie przy określaniu zakresu tych działań wychodzi się od głównych założeń ustawy o systemie ochrony praw dziecka, zob. rozdział 12.3.

§ 4-4 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Przykłady działań wspierających:

- asystent środowiskowy dziecka
- konsultacje wychowawcze w środowisku domowym lub różnego rodzaju kursy (np.: kursy na temat wychowania dzieci, alternatywa przemocy, inne)
- miejsce w przedszkolu

§ 4-5 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

Służba Ochrony Praw Dziecka musi sporządzić plan działania. Każde podjęte działanie musi mieć na celu dobro dziecka.

§ 6-1 ustawy o systemie ochrony praw dziecka, por. rozdział V i VI ustawy o postępowaniu administracyjnym.

Wszystkie rozstrzygnięcia Służby Ochrony Praw Dziecka w sprawach świadczeń pieniężnych lub usług świadczonych na rzecz dzieci lub rodziny muszą mieć formę pisemnych decyzji administracyjnych.

Jeśli Twój wniosek o udzielenie wsparcia rodzinie spotka się z odmową, możesz się odwoływać. Instancją odwoławczą jest Wojewoda. Odwołanie należy przesłać do Służby Ochrony Praw Dziecka, która musi wówczas rozważyć, czy nie należy zmienić decyzji. Jeśli nie uzna tego za stosowne, odwołanie zostaje przesłane dalej do Urzędu Wojewody.

§ 11 pkt 2 ustawy o bezpłatnej pomocy prawnej.

Rodzice i dzieci mają zawsze prawo do skorzystania z pomocy adwokata. Nie przysługuje im jednak prawo do pomocy adwokata na koszt państwa w sprawach dotyczących działań na rzecz wsparcia rodziny w trybie dobrowolnym.

12.9. Decyzja o działaniach w trybie przymusowym

Służba Ochrony Praw Dziecka może również wystąpić do Wojewódzkiej Komisji ds. Opiekuńczych z propozycją umieszczenia dziecka poza środowiskiem rodzinnym, albo w rodzinie zastępczej, albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Często robi się to za zgodą dziecka i rodziców, ale może też się odbyć na mocy decyzji o działaniach w trybie przymusowym.

12.9.1. Co to jest decyzja o działaniach w trybie przymusowym?

Decyzja o działaniach w trybie przymusowym jest to postanowienie organu administracji publicznej, z którym nie zgadza się przynajmniej jedno z rodziców lub

dziecko, a która ingeruje w ich życie prywatne. Najbardziej znaną tego typu decyzją jest postanowienie o przejściu przez Służbę Ochrony Praw Dziecka pieczy nad dzieckiem bez zgody rodziców, tym niemniej decyzja tego typu może dotyczyć wielu innych rodzajów działań.

Przykłady decyzji o działaniach w trybie przymusowym:

- Decyzja doraźna o umieszczeniu dziecka poza środowiskiem rodzinnym w sytuacji nagłej
- Decyzja o przejściu przez Służbę Ochrony Praw Dziecka pieczy nad dzieckiem i umieszczenie go w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Nosi ona także nazwę **przejęcia pieczy**.
- Decyzja o umieszczeniu dziecka w placówce resocjalizacyjnej

Umieszczenie dziecka poza środowiskiem rodzinnym jest uważane za ostateczność. Generalnie przymus stosowany jest tylko wówczas, gdy działania wspierające w środowisku rodzinnym nie przynoszą rezultatów lub gdy w konkretnej sytuacji jest zupełnie jasne, że działania takie nie pomogą.

Wojewódzka Komisja ds. Opiekuńczych ma za zadanie ocenić czy spełnione są określone prawem przesłanki warunkujące wydanie danej decyzji. Wymogi w tym względzie są surowe. Służba Ochrony Praw Dziecka musi przeprowadzić dowody. Nadrzędną rolę ma wzgląd na dobro dziecka. Aby Wojewódzka Komisja ds. Opiekuńczych wiedziała, co leży w najlepszym interesie każdego poszczególnego dziecka, również w tych sprawach dzieci muszą być wysłuchane.

§ 4-6, § 4-12 i rozdział 7 ustawy o systemie ochrony praw dziecka.

12.9.2. Jak podejmowane są decyzje o działaniach w trybie przymusowym?

Decyzja o umieszczeniu dziecka poza środowiskiem rodzinnym musi być rozpatrzona przez **Wojewódzką**

Komisję ds. Opiekuńczych, zob. poprzedni rozdział oraz rozdział 12.11. Obowiązują inne zasady postępowania w sprawach o wydanie decyzji doraźnej w sytuacjach nagłych, a inne w sprawach decyzji o długotrwałym umieszczeniu dziecka poza środowiskiem rodzinnym.

§ 11 pkt 2 ustawy o bezpłatnej pomocy prawnej.

W przypadkach, gdy podejmowana jest decyzja o działaniach w trybie przymusowym, zawsze przysługuje Ci prawo do bezpłatnej pomocy adwokata. Nazywa się to **bezpłatną pomocą prawną**.

§ 4-6, por. § 4-9 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Decyzje doraźne to decyzje administracyjne podejmowane na szybko w sytuacjach nagłych. Decyzje tego typu podejmuje kierownik Wydziału Służby Ochrony Praw Dziecka lub policja. Decyzja musi mieć formę pisemną. Prywatne strony sprawy (matka, ojciec lub dziecko w wieku powyżej 15 lat, a w niektórych przypadkach także poniżej lat 15) mogą odwołać się od takiej decyzji do Wojewódzkiej Komisji ds. Opiekuńczych. Ta musi rozpatrzyć sprawę odwołania szybko – w terminie jednego tygodnia. Sprawa rozpatrywana jest na posiedzeniu. Matka, ojciec i/lub dziecko, które ukończyło 15 lat mają prawo brać w nim udział oraz złożyć zeznania. Wojewódzka Komisja ds. Opiekuńczych może po rozpatrzeniu odwołania uchylić decyzję, utrzymać ją w mocy lub wprowadzić w niej zmiany. W takich sprawach masz prawo do adwokata na koszt państwa.

§ 4-6 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Przesłanka wymagana do podjęcia tymczasowej decyzji: Musi zachodzić obawa, że dziecko poważnie ucierpi, jeśli nie zostanie podjęta doraźna decyzja.

§ 4-6, § 4-12 i rozdział 7 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Przejęcie pieczy ma miejsce wtedy, gdy Służba Ochrony Praw Dziecka przejmuje pieczę nad dzieckiem i przenosi je ze środowiska rodzinnego. Decyzję o przejęciu pieczy podejmuje Wojewódzka Komisja ds. Opiekuńczych. Służba Ochrony Praw Dziecka występuje z propozycją decyzji o przejęciu pieczy. Projekt decyzji przesyła do Wojewódzkiej Komisji ds. Opiekuńczych, której zadaniem jest ocena, czy

spełnione są określone prawem wymogi do podjęcia decyzji. Prywatna strona sprawy otrzymuje projekt decyzji i ma prawo przedstawić swoje stanowisko (w formie pisemnej odpowiedzi na wniosek). Sprawa rozpatrywana jest na posiedzeniu Wojewódzkiej Komisji ds. Opiekuńczych. Strona prywatna sprawy ma prawo uczestniczyć w posiedzeniu, wypowiedzieć się i przeprowadzić dowody ze świadków. Przysługuje jej prawo do pomocy adwokata na koszt państwa. Prawo do pomocy adwokata na koszt państwa przysługuje stronie od chwili, w której Służba Ochrony Praw Dziecka powiadomi ją o swoim postanowieniu wystąpienia z propozycją decyzji o przejęciu pieczy nad dzieckiem.

Jednocześnie z decyzją o przejęciu pieczy Wojewódzka Komisja ds. Opiekuńczych postanawia gdzie dziecko zostanie umieszczone (rodzina zastępcza czy placówka opiekuńczo-wychowawcza) oraz na jakich zasadach mają się odbywać kontakty między dzieckiem i rodzicami.

Przesłanki warunkujące podjęcie decyzji o przejęciu pieczy:

§ 4-6 i 4-12
ustawy o
systemie
ochrony praw
dziecka

- Poważne braki w bieżącej pieczy lub kontakcie i zapewnianiu dziecku poczucia bezpieczeństwa
- Rodzice nie dbają o to, by dzieci chore lub wymagające szczególnej troski otrzymywały niezbędne leczenie i edukację
- Dziecko jest maltretowane, to znaczy doświadcza przemocy
- Duże prawdopodobieństwo powstania u dziecka urazów na skutek tego, że rodzice w wyniku poważnych problemów osobistych nie są zdolni do sprawowania spoczywającej na nich odpowiedzialności za dziecko.

§ 4-24 ustawy o
systemie ochrony
praw dziecka

Umieszczenie dziecka w placówce resocjalizacyjnej może mieć miejsce, gdy dziecko ma poważne problemy z dostosowaniem społecznym, jak na przykład przestępczość, zażywanie substancji odurzających itp. W takiej sytuacji dziecko może być umieszczone w odpowiedniej placówce bez jego własnej zgody czy bez

zgody rodziców. Celem umieszczenia dziecka może być przeprowadzenie rozpoznania lub terapii.

Postępowanie w takich przypadkach jest takie jak w przypadku przejęcia pieczy. Służba Ochrony Praw Dziecka może wydać decyzję doraźną, natomiast decyzja o umieszczeniu dziecka w placówce na dłuższy czas podejmowana jest przez Wojewódzką Komisję ds. Opiekuńczych. Dziecko lub nastolatek ma wówczas prawo do własnego adwokata na koszt państwa.

12.10. Konsekwencje decyzji

Decyzje Służby Ochrony Praw Dziecka podlegają natychmiastowemu wykonaniu, nawet wtedy, gdy złożysz odwołanie. Oznacza to, że dziecko może zostać umieszczone poza środowiskiem rodzinnym, zanim odwołanie zostanie rozpatrzone.

§ 6-5, 6-6 i 7-24
ustawy o
systemie ochrony
praw dziecka.

Instancja rewizyjna, to znaczy Wojewoda lub sąd, może utrzymać w mocy, zmienić lub uchylić decyzję.

12.11. Kompetencje decyzyjne poszczególnych organów

M. in. § 4-12, 4-19 i 4-20 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Wojewódzka Komisja ds. Opiekuńczych [Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker] jest organem administracyjnym, ale funkcjonuje podobnie jak sąd. Każde województwo ma jeden taki organ. To on podejmuje decyzje administracyjne o przejęciu pieczy i innych **bardzo radykalnych działaniach**. Propozycje tych decyzji składa Służba Ochrony Praw Dziecka, po czym podlegają one orzeczeniu Wojewódzkiej Komisji ds. Opiekuńczych. Rodzice i dziecko mają prawo, by ich wysłuchano.

Służba Ochrony Praw Dziecka podejmuje inne rodzaje decyzji administracyjnych, o mniej radykalnym

charakterze, na przykład o zastosowaniu działań wspierających w środowisku rodzinnym, na które zgadzają się rodzice. Dziecko ma prawo, by go wysłuchano.

Wojewoda [Fylkesmannen] reprezentuje państwo na obszarze województwa i **rozpatruje odwołania** od decyzji Wojewódzkiej Komisji ds. Opiekuńczych i Służby Ochrony Praw Dziecka. Sprawuje on też **nadzór** nad pracą Służby Ochrony Praw Dziecka oraz nad miejscami zamieszkania dzieci, nad którymi pieczę przejęła Służba Ochrony Praw Dziecka, z wyłączeniem rodzin zastępczych. Nad rodzinami zastępczymi nadzór sprawuje sama Służba Ochrony Praw Dziecka.

§ 7-24 ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Jeśli chcesz odwołać się od decyzji Wojewódzkiej Komisji ds. Opiekuńczych w sprawie dotyczącej działań w trybie przymusowym, trzeba wystąpić z tym do sądu powszechnego, najpierw **sądu pierwszej instancji** – odpowiednika polskiego sądu rejonowego [tingrett]. Jeśli tego chcesz, sprawą tą może zająć się Twój adwokat.

Od wyroku sądu rejonowego można złożyć apelację do **sądu drugiej instancji** – odpowiednika polskiego sądu okręgowego [lagmannsrett]. Prawo do apelacji od orzeczenia sądu rejonowego jest ograniczone, co oznacza, że tylko w niewielu sprawach można się odwoływać do sądu drugiej instancji.

12.12. Uprawnienia stron

Jako strony uważa się rodziców i dzieci w wieku ponad 15 lat, a w niektórych przypadkach również dzieci poniżej 15 lat.

§ 2 e) ustawy o postępowaniu administracyjnym, § 7-3, § 7-4 i kol. ustawy o systemie ochrony praw dziecka

Mają oni:

- Prawo do wglądu w całość akt sprawy, chyba że istnieją zasadne podstawy, by na przykład należało chronić świadków przed groźbami lub przemocą

- Najczęściej prawo do otrzymywania z góry informacji o tym, co będzie się działo dalej
- Prawo do towarzystwa zaufanej osoby podczas rozmów (na przykład krewnego lub adwokata)
- Prawo do tego, by Służba Ochrony Praw Dziecka dopełniała swojego obowiązku dochowania tajemnicy
- Prawo do odmowy przyjęcia pomocy w formie działań wspierających
- Prawo do odwoływania się do Wojewody lub Sądu Rejonowego, zob. poprzedni rozdział.
- Z reguły rodzice mają prawo do kontaktów z dzieckiem, które zostało umieszczone poza środowiskiem rodzinnym, ale tylko o ile nie zagraża to dobru dziecka
- Możliwość ponawiania żądania powrotu dziecka do środowiska rodzinnego
- Służba Ochrony Praw Dziecka ma obowiązek dopilnować, by dziecku było dobrze.

Gdy dziecko i rodzice należą do mniejszości narodowych:

- Prawo do tłumacza
- Służba Ochrony Praw Dziecka musi mieć pewne rozeznanie na temat różnic między norweskim sposobem bycia i przyjętymi tu formami opieki nad dziećmi, a tym, jak to jest przyjęte w kulturach poszczególnych mniejszości narodowych. Rola dziecka w rodzinach mniejszości narodowych jest często inna niż w przeciętnej rodzinie narodowości norweskiej.

- Służba Ochrony Praw Dziecka musi wychodzić od stanowiska, że istnieje wiele sposobów na zapewnienie dzieciom odpowiedniej opieki.
- Masz prawo wymagać, by Służba Ochrony Praw Dziecka okazywała szacunek w kontaktach ze wszystkimi mieszkańcami kraju, niezależnie od ich przynależności kulturowej.

Nie masz prawa wymagać, by Służba Ochrony Praw Dziecka odstąpiła od ingerencji, gdy sytuacja dziecka w rodzinie jest trudna. Względy kulturowe nie mogą też być usprawiedliwieniem, gdy pozostają w sprzeczności z postanowieniami Konwencji o prawach dziecka. Przykładowo nikt nie może usprawiedliwić używania przemocy w oparciu o to, że stosowanie przemocy jest przyjęte w jego kulturze. Bierze się to stąd, że Konwencja o prawach dziecka zabrania wszelkich form przemocy.

Służba Ochrony Praw Dziecka musi dbać o wszystkie dzieci w Norwegii, przy czym - jak to opisano w rozdziale 8 - nie ma prawa nikogo dyskryminować.

13. Wskazówki i rady

- Podejmij dialog ze szkołą, przedszkolem i innymi placówkami na temat tego, jak postępować i jakie działania warto podejmować, gdy chodzi o dzieci
- Szukaj pomocy zanim problemy eskalują
- Znajdź swoje prawa i obowiązki

14. Gdzie znajdziesz pomoc?

14.1. Pomoc w sprawach wychowania, zdrowia i nauki dziecka

Przedszkole

Personel przedszkolny dobrze zna Twoje dziecko. Pracownicy tego sektora posiadają zwykle solidne

wykształcenie z zakresu wychowania dzieci i ich rozwoju, stąd mogą być źródłem cennych rad.

Szkoła

Szkoły zatrudniają pedagogów szkolnych i nauczycieli o specjalistycznym wykształceniu z zakresu postępowania z dziećmi o szczególnych potrzebach. Często również wychowawca klasy może udzielić dobrych rad, tak w odniesieniu do tego, co sami rodzice mogą zrobić, jak i gdzie mogą znaleźć pomoc.

Edukacja rodziców

Warsztaty dla rodziców ICDP to program edukacji na temat optymalnych metod wychowawczych, który może przydać się każdemu. Więcej informacji znajdziesz pod adresem: <http://www.bufetat.no/foreldrerettleing/tilbod/>

Informacje o dostępności kursu w poszczególnych gminach można uzyskać telefonicznie w Urzędzie ds. Dzieci, Młodzieży i Rodziny [Bufetat], telefon 466 15 000 lub znaleźć pod adresem:

<http://www.bufetat.no/foreldrerettleing/kommunar/>

Rejonowa Poradnia Zdrowia Dziecka

Rejonowe Poradnie Zdrowia Dziecka [helsestasjon] udzielają informacji i wskazówek na temat rozwoju i zdrowia dzieci. Za ich pośrednictwem możesz też nawiązać kontakt z placówkami zajmującymi się edukacją rodziców i innymi działaniami na rzecz wspierania rodziny.

Służba Ochrony Praw Dziecka

Służba Ochrony Praw Dziecka [barnevernet], jak to opisano w rozdziale 12, może podejmować wiele różnych działań na rzecz wsparcia środowiska rodzinnego. Kontakt ze Służbą Ochrony Praw Dziecka możesz nawiązać zwracając się pisemnie lub telefonicznie do Urzędu Gminy w miejscu zamieszkania.

14.2. Pomoc w razie konfliktów w rodzinie

Poradnia Rodzinna

Poradnie Rodzinne [familievernkontor] to poradnie pomagające rodzinom w rozwiązywaniu wszelkiego rodzaju konfliktów domowych.

Poradnie Rodzinne prowadzą kursy i konsultacje na temat optymalnych sposobów wychowania dzieci. Ośrodki te pomagają także w znalezieniu rozwiązań i nowych sposobów komunikacji, w sytuacjach, gdy małżeństwa lub partnerzy uważają, że ich związek napotyka na trudności.

Więcej informacji i dane kontaktowe Poradni Rodzinnych można znaleźć na stronach internetowych Urzędu ds. Dzieci, Młodzieży i Rodziny [Bufetat]: <http://www.bufetat.no/familievernkontor/> lub uzyskać telefonicznie pod numerem: 46 61 50 00.

14.3. Poradnictwo i pomoc adresowane bezpośrednio do dzieci

Rzecznik Praw Dziecka

Rzecznik Praw Dziecka może udzielać dzieciom rad i wskazówek na temat przysługujących im praw.

Dziecko może też skontaktować się z pielęgniarką środowiskową w szkole.

Pogotowie Interwencyjne Służby Ochrony Praw Dziecka

Pogotowia Interwencyjne Służby Ochrony Praw Dziecka [barnevernvakt] to dyżurne placówki Służby Ochrony Praw Dziecka czynne w godzinach wieczornych oraz w weekendy na wypadek zaistnienia nagłych sytuacji. Ich głównym zadaniem jest niesienie pomocy dzieciom i rodzinom w sytuacjach kryzysowych wymagających natychmiastowego działania. Pod adresem <http://www.barnevernvakten.no/> znajdziesz informacje, czy w okolicy, w której mieszkasz funkcjonuje Pogotowie Interwencyjne Służby Ochrony Praw Dziecka.

Telefon alarmowy

Jeśli w gminie nie ma Pogotowia Interwencyjnego Służby Ochrony Praw Dziecka, możesz zadzwonić pod

telefon alarmowy [alarmtelefon] dla dzieci i młodzieży, numer 116 111. Jest to bezpłatna usługa dostępna w godzinach wieczornych, nocnych i w weekendy. Więcej o telefonie alarmowym dla dzieci i młodzieży przeczytasz pod adresem: www.116111.no

Serwis informacyjny dla młodzieży
Unginfo

Serwis informacyjny *Unginfo* zawiera dużo cennych informacji dla dzieci i młodzieży w wieku między 13 i 26 lat, oferuje szeroki wachlarz tematyczny poruszanych zagadnień.

Telefon i czat zaufania Czerwonego Krzyża Kors på halsen

Telefon i czat zaufania Czerwonego Krzyża *Kors på halsen* przeznaczony jest dla wszystkich osób, które nie ukończyły 18 lat. Mogą tu bezpłatnie dzwonić, mailować lub podejmować nurtujące je tematy korzystając z usługi czat. Tutaj znajdziesz dorosłego rozmówcę, któremu możesz zaufać zachowując przy tym własną anonimowość: <http://www.korspahalsen.no/> telefon: 800 333 21.

14.4. Pomoc w przypadkach przemocy i podobnych sytuacjach

Ośrodki kryzysowe

Ośrodki kryzysowe [krisesenter] mogą udzielić Ci rad i wskazówek oraz dać schronienie Tobie i dzieciom, jeśli w domu grozi Wam niebezpieczeństwo, Informacje kontaktowe znajdziesz pod adresem: <http://www.krisesenter.no/krisesenter.php> i <http://www.krisesenter.com/medlemssentre/medlemssejntre.html> lub otrzymasz kontaktując się z policją w miejscu zamieszkania. Nie musisz składać na policji zawiadomienia o przemocy, żeby uzyskać pomoc.

Alternatywa przemocy

Alternatywa przemocy [Alternativ til vold] prowadzi zajęcia edukacyjne ukierunkowane na rozwijanie innych niż przemoc sposobów reakcji.

Więcej informacji uzyskasz na <http://atv-stiftelsen.no/> lub dzwoniąc pod numer 22 40 11 10.

Doradcy ds. mniejszości narodowych	<p>Doradcy ds. mniejszości narodowych [minoritetsrådgiver] pracują w wielu szkołach w różnych regionach Norwegii. W szczególności zajmują się oni przeciwdziałaniem zjawisku małżeństw pod przymusem, ale też pomagają w konkretnych sprawach przy nawiązaniu ściślejszej współpracy między szkołą a instytucjami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi. Więcej informacji uzyskasz kontaktując się telefonicznie z Głównym Urzędem ds. Integracji i Wielokulturowości [IMDi], tel. 24 16 88 00 lub znajdziesz pod adresem: http://www.imdi.no/no/Tvangsekteskap/Minoritetsradgiver/</p>
Policja	<p>Policja [politi] może wyposażyć Cię w alarm dla osób dotkniętych przemocą - niezależnie od tego, czy złożysz doniesienie o użyciu przemocy, czy nie. Możesz tu też uzyskać informacje i rady, ponadto policja może wszcząć postępowanie i doprowadzić do ukarania agresora. Wszystkie okręgi policyjne mają koordynatorów ds. przemocy w rodzinie, którzy specjalizują się w pracy z takimi przypadkami.</p> <p>Z miejscowym komisariatem policji możesz się skontaktować dzwoniąc pod numer 02800. Jeśli zachodzi potrzeba natychmiastowej interwencji policji dzwoń na numer 112.</p>
Adwokat osoby pokrzywdzonej	<p>Dzieci i osoby dorosłe dotknięte przemocą w rodzinie, jako osoby pokrzywdzone, mają prawo do własnego adwokata. Dane kontaktowe adwokatów występujących jako pełnomocnicy pokrzywdzonych [bistandsadvokat] znajdziesz na stronie http://www.advokatenhjelperdeg.no/finn-advokat/</p>
Pogotowie Interwencyjne Służby Ochrony Praw Dziecka	<p>Pogotowia Interwencyjne [barnevernvakt] to placówki dyżurne Służby Ochrony Praw Dziecka otwarte w godzinach wieczornych i w weekendy. Ich głównym zadaniem jest niesienie pomocy dzieciom i rodzinom w sytuacjach kryzysowych wymagających natychmiastowej interwencji. Na stronie</p>

<http://www.barnevernvakten.no/> możesz sprawdzić, czy w miejscu Twojego zamieszkania działa Pogotowie Interwencyjne Służby Ochrony Praw Dziecka.

Telefon alarmowy

Jeśli w gminie nie ma Pogotowia Interwencyjnego Służby Ochrony Praw Dziecka, możesz dzwonić na Telefon alarmowy dla dzieci i młodzieży, numer: 116 111. Jest to bezpłatna usługa dostępna w godzinach wieczornych, nocnych i w weekendy. Więcej informacji na temat Telefonu alarmowego dla dzieci i młodzieży pod adresem: www.116111.no

14.5. Pomoc w przeciwdziałaniu dyskryminacji

Rzecznik ds. Równouprawnienia i Dyskryminacji

Rzecznik ds. Równouprawnienia i Dyskryminacji [Likestillings- og diskrimineringsombudet] udziela porad i wskazówek osobom, które zastanawiają się czy nie padły ofiarą dyskryminacji. Możesz tu też liczyć na pomoc w znalezieniu rozwiązań dla problematycznych kwestii.

Telefon: 23 15 73 00
E-mail: post@LDO.no
Web: <http://www.ldo.no>

Organizacja ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji OMOD

Organizacja ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji w Życiu Publicznym [Organisasjonen Mot Offentlig Diskriminering (OMOD)] to organizacja pozarządowa zajmująca się sprawami dyskryminacji ze strony organów administracji publicznej.

Krajowy Związek LGBT i Skrzywiona Młodzież

Krajowy Związek Osób Homoseksualnych, Biseksualnych i Transseksualnych [Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH)] i organizacja Skrzywiona Młodzież [Skeiv Ungdom] zajmują się przeciwdziałaniem dyskryminacji osób homoseksualnych, biseksualnych i transseksualnych.

Tutaj możesz też uzyskać informacje, jeśli interesują Cię zagadnienia związane z orientacją seksualną i tożsamością płciową.

Krajowy Związek LGBT:

Telefon: 23 10 39 39

E-mail: post@llh.no

Web: <http://www.llh.no>

Skrzywiona młodzież:

Telefon: 23 10 39 36

E-mail: post@skeivungdom.no

Web: <http://www.skeivungdom.no/>

Skrzywiony Świat

Skrzywiony Świat [Skeiv Verden] to społeczność osób homoseksualnych, biseksualnych i transseksualnych pochodzenia imigracyjnego.

<http://skeivverden.no/>

Federacja Organizacji Niepełnosprawnych

Federacja Organizacji Niepełnosprawnych [Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)] jest wspólną organizacją patronacką wielu organizacji zajmujących się różnego rodzaju formami niepełnosprawności jak Stowarzyszenie Dyslektyków [Dysleksiforbundet] i Związek Niewidomych [Blindforbundet].

Federacja prowadzi Centralę ds. praw osób niepełnosprawnych, która udziela informacji i wskazówek na ten temat.

Telefon: 815 56 940

E-mail: info@ffo.no

Centrala ds. praw osób niepełnosprawnych [FFOs Rettighetssenter]:

Telefon: 96 62 27 60

E-mail: rettighetssenteret@ffo.no

Web: <http://ffo.no/no/>

**Centrum
Przeciwdziałania
Rasizmowi**

Centrum Przeciwdziałania Rasizmowi [Antirasistisk senter] jest organizacją, której praca koncentruje się na przeciwdziałaniu dyskryminacji z powodu pochodzenia etnicznego, koloru skóry, religii itp.

14.6. Pomoc w sytuacji, gdy organy i instytucje publiczne nie robią tego, co powinny

**Rzecznik
Praw Dziecka**

Dzieci, młodzież i osoby dorosłe kontaktujące się z Rzecznikiem Praw Dziecka mogą otrzymać rady i wskazówki, jak przeciwdziałać naruszaniu praw dziecka w otaczającym ich środowisku. Może chodzić o lekceważenie praw dziecka w szkole, w domu, w kontaktach ze Służbą Ochrony Praw Dziecka, w ramach zajęć czasu wolnego lub w innych sferach życia wpływających na warunki dorastania dziecka.

Adwokat

Wielu osobom przysługuje prawo do bezpłatnej lub tańszej pomocy adwokata. Zależy to od wysokości dochodu oraz rodzaju sprawy. Aby zasięgnąć informacji co do typu pomocy, jaką możesz uzyskać i ile ona kosztuje, skontaktuj się z adwokatem zajmującym się interesującą Cię dziedziną prawa. Dane kontaktowe adwokatów z terenu całego kraju znajdziesz pod adresem: <http://www.advokatenhjelperdeg.no/finn-advokat/>

**Kancelaria
porad
prawnych dla
kobiet (JURK)**

Kancelaria porad prawnych dla kobiet JURK [Juridisk rådgivning for kvinner] jest organizacją, w ramach której studenci prawa udzielają bezpłatnej pomocy w sprawach podlegających uregulowaniom prawnym obowiązującym w Norwegii. Z uwagi na to, że odpowiedzi muszą być poddawane kontroli celem zapewnienia ich jakości, udzielane są one listownie,

przy czym czas oczekiwania na odpowiedź wynosi trzy tygodnie. JURK pomaga tylko kobietom i dzieciom.

JURK udziela porad i wskazówek w sprawach dotyczących dzieci, gdy doszło do rozpadu związku między rodzicami. W sprawach tych na ogół udzielamy tylko informacji na temat obowiązujących przepisów oraz o czynnościach, jakie należy podjąć dla przeprowadzenia danej sprawy.

W sprawach dotyczących działań wspomagania rodziny w trybie dobrowolnym, nie przysługuje bezpłatna pomoc adwokata. Przysługuje ona tylko wtedy, gdy sprawa dotyczy zastosowania trybu przymusowego. Stąd też część spraw wpływających do kancelarii JURK dotyczy systemu ochrony praw dziecka. Jeśli jednak JURK lub inne organizacje świadczące pomoc prawną, nie otrzymają sprawy przed upływem terminu odwołania bądź otrzymają ją na krótko przed jego upływem, to niewiele da się w takiej sprawie zrobić. Dlatego trzeba pamiętać, by zwracać się o pomoc możliwie jak najszybciej.

JURK nie może prowadzić spraw przed sądem, w takiej sytuacji musisz mieć adwokata.

Korespondencję prosimy przysyłać na adres: JURK, Arbinsgate 7, 0253 Oslo

Przyjęcia telefoniczne pod telefonem 22 84 29 50:

Poniedziałki godz. 09:00 - 15:00

Środy godz. 17:00 - 20:00

Telefon: 22 84 29 50 Faks: 22 84 29 51

Przyjęcia klientów zgłaszających się osobiście odbywają się pod adresem Arbinsgate 7:

Poniedziałki godz. 12:00 - 15:00

Środy godz. 17:00 - 20:00

JURK nie odpowiada na zapytania w sprawach prawnych nadesłane pocztą elektroniczną.

**Kancelaria
Juss-Buss**

Juss-Buss jest organizacją studentów prawa udzielających bezpłatnej pomocy prawnej w indywidualnych sprawach. Juss-Buss ma swoją siedzibę w Oslo.

Nowe sprawy przyjmowane są telefonicznie lub osobiście w siedzibie.

Juss-Buss nie przyjmuje zapytań w sprawach prawnych przesłanych pocztą elektroniczną. Tak skierowane zapytania pozostają bez odpowiedzi.

Juss-Buss przyjmuje nowe zgłoszenia w:

Poniedziałki godz. 10.00 do 15.00

Czwartki godz. 17.00 do 20.00

Telefon: 22 84 29 00

Faks: 22 84 29 01

Adres: Arbinsgate 7, 0253 Oslo

**Kancelaria
Jushjelpa w
Środkowej
Norwegii**

Pomoc Prawna w Środkowej Norwegii [Jushjelpa i Midt-Norge] jest organizacją studentów prawa udzielających bezpłatnej pomocy prawnej w indywidualnych sprawach. Jushjelpa ma swoją siedzibę w Trondheim.

Nowe sprawy przyjmowane są telefonicznie lub osobiście w siedzibie.

Jushjelpa przyjmuje zapytania prawne zgłaszane pocztą elektroniczną oraz na jej stronach internetowych <http://www.jushjelpa.no/mottak.html> .

Jushjelpa przyjmuje nowe zapytania codziennie w godz. 9.00-15.00.

Adres siedziby: Sverres gt. 12, Trondheim

Telefon. 73 51 52 50

E-mail: jushjelpa@jushjelpa.no

**Kancelaria
Jusshjelpa
w Północnej
Norwegii**

Pomoc Prawna w Północnej Norwegii [Jusshjelpa i Nord-Norge] jest przedsięwzięciem z zakresu pomocy prawnej prowadzonym przez studentów prawa. Udzielają oni bezpłatnej pomocy prawnej w indywidualnych sprawach.

Nowe sprawy przyjmowane są telefonicznie lub osobiście.

Godziny otwarcia:

Przyjęcia spraw: od poniedziałku do czwartku w godzinach 10:00 – 14:00.

Adres: Universitetet i Tromsø [Uniwersytet w Tromsø]
Breivika senter

9037 Tromsø

Telefon: 776 44559

Faks: 776 46565

E-mail: postmottak@jusshjelpa.uit.no

Nie przyjmują oni zapytań w sprawach prawnych przesłanych pocztą elektroniczną lub faksem. Tak skierowane pytania pozostają bez odpowiedzi.

**Rzecznik ds.
Opieki
Zdrowotnej i
Społecznej
w Oslo**

Rzecznik ds. Opieki Zdrowotnej i Społecznej w Oslo [Helse- og sosialombudet] jest urzędem, którego zadaniem jest troska o to, by mieszkańcy Oslo otrzymywali potrzebną im pomoc ze strony innych organów i placówek publicznych zajmujących się opieką zdrowotną, socjalną, społeczną itp.

Tu możesz też uzyskać pomoc, jeśli nie otrzymasz pożądaney pomocy ze strony Służby Ochrony Praw Dziecka. Szczególnie w sytuacjach, gdy bezskutecznie ubiegasz się o podjęcie działań wsparcia w trybie dobrowolnym, które Twoim zdaniem są potrzebne Tobie i Twojemu dziecku.

Adres: Lille Grensen 7, 0159 OSLO

Telefon: 23 13 90 20

E-mail: post@ombudet.no

14.7. Inne

Bufetat

Urząd ds. Dzieci, Młodzieży i Rodziny [Bufetat] jest organem administracji ds. adopcji. Więcej informacji znajdziesz na stronie: <http://www.bufetat.no/adopsjon/>
E-mail: post@bufdir.no
Telefon: 466 15 000
Adres pocztowy: Bufdir, Postboks 2233,
3103 Tønsberg

Ośrodek dydaktyczny Mira- senteret

Ośrodek dydaktyczny dla imigrantek [Ressursenter for innvandrerkvinner]. Tutaj także możesz zwrócić się o pomoc w sprawach dotyczących dzieci i Służby Ochrony Praw Dziecka.

Adres pocztowy: Postboks 1749 Vika, 0121 Oslo
Adres siedziby: Storgata 38, Oslo
Telefon 22 11 69 20
E-mail: post@mirasenteret.no

Tłumaczenia tytułów wskazanych w tekście aktów prawnych

Adopsjonsloven – ustawa o adopcji

Barnekonvensjonen – Konwencja o prawach dziecka

Barneloven – ustawa o dzieciach i rodzicach

Barnevernloven – ustawa o systemie ochrony praw dziecka

Diskrimineringsloven – ustawa o zakazie dyskryminacji z uwagi na pochodzenie etniczne, religię itp.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven - ustawa o zakazie dyskryminacji z uwagi na niepełnosprawność

Diskrimineringsloven om seksuell orientering og kjønnsidentitet - ustawa o zakazie dyskryminacji z uwagi na orientację seksualną, tożsamość płciową i płęć kulturową.

Forvaltningsloven – ustawa o postępowaniu administracyjnym

Helsepersonelloven – ustawa o personelu służby zdrowia

Likestillingsloven – ustawa o równouprawnieniu płci

Lov om fri rettshjelp – ustawa o bezpłatnej pomocy prawnej

Lov om trdomssamfunn og ymist anna – ustawa o związkach wyznaniowych i im podobnych

Navneloven – ustawa o imionach i nazwiskach

Pasientrettighetsloven – ustawa o prawach pacjenta

Straffeloven – kodeks karny

Vergemålsloven – ustawa o opiece prawnej i kurateli

CONTACT

Telephone:

(+47) 22 84 29 50

Address:

JURK

Arbinsgate 7

N-0253 Oslo

Norway

www.jurk.no